

9. SINIF

TARİH

ETKİNLİKLİ SORU BANKASI

YENİ MÜFREDATA UYGUN

ÜMİT KURT

GÜNLÜK YAŞAMLA
KÖPRÜ KURMA

HÜCRELENDİRİLMİŞ
KAVRAMA TESTLERİ

NOKTA ATIŞI BİLGİLERLE
ÖN HAZIRLIK

BAĞLAM TEMELLİ
ÇIKARIM TESTLERİ

AKTİF ÖĞRENME
ETKİNLİKLERİ

YAZILI SINAV
SENARYOLARI

TARİH ÖĞRETMENİM'DEN

4K
YAYINLARI

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Milli Eğitim Bakanlığının “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” ile 9. Sınıf Tarih Dersi müfredatı da yenilendi. Bizler de sizlere 4K Yayınları olarak lise hayatınızın ilk adımında, yenilenen müfredata yüzde yüz uygun etkinliklerle dolu, öğrenmeyi anlamlı ve kalıcı hâle getiren çözümlü bir “Tarih Soru Bankası” hazırladık.

Bu kitapta neler mi var? Bu kitapta yeni müfredata uygun konu özetleri, konu içerisinde öğrenilen kavramların pekiştirilmesine yönelik **etkinlikler**, konu konu ayrılmış **testler**, **bağlam temelli sorular** ve **yazılı senaryoları** yer almaktadır. Etkinlikler arasında boşluk doldurma, harita yorumlama, çoklu doğru-yanlış, eşleştirme, doğru çıkışa ulaşma, bulmaca, kelime avı ve kavramları doğru yerlere yerleştirme çalışmaları bulunmaktadır. Bağlam temelli sorular ise öğrencilerin öğrendikleri bilgileri günlük yaşamla ilişkilendirerek yorumlama, analiz etme ve çıkarım yapma becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Etkinliklerin, testlerin ve yazılı senaryolarının çözümlerine 4K Yayınlarının internet sitesi üzerinden ulaşabilirsiniz.

Bu çalışmanın hazırlanmasında emeği geçen yayın müdürümüz **İpek Büşra KOCA**'ya, yayın koordinatörlerimiz **Büşra KURT**'a ve **Selin DOĞAN**'a; dizgi ekibimizden **Rüveyda NAİR**'e, **Semra ARKAÇ**'a, **Sümeyra Hanne KÖDÖR**'e ve **Ayşenur ÖZTÜRK**'e 4K Yayınları olarak sonsuz teşekkürlerimizi sunarız.

Sevgili Öğrenciler, unutmayınız ki başarı önce inanmak, sonra o inanç doğrultusunda çalışmaktan geçer.

Sağlıklı ve başarılı bir yıl geçirmenizi dileğiyle...

Ümit KURT
Tarih Öğretmeni

İÇİNDEKİLER

01 GEÇMİŞİN İNŞA SÜRECİNDE TARİH

» Üniteye Giriş - Geçmişin İnşa Sürecinde Tarih	07
» Etkinlik	09
» Tarih Öğrenmenin Birey ve Topluma Faydaları	10
» Etkinlik	12
» Tarihin Doğası	18
» Etkinlik	26
» Tarihsel Bilginin Üretim Süreci	32
» Etkinlik	40
» Dijitalleşmenin Tarih Araştırma ve Yazımına Etkisi	45
» Ünite Denemesi	47
» Bağlam Temelli Test	49
» Yazılıya Hazırlık	53

02 ESKİ ÇAĞ MEDENİYETLERİ

» Üniteye Giriş - Eski Çağ Medeniyetleri	61
» Etkinlik	64
» Tarım Devrimi'nin Yerleşmeye ve Ekonomik Faaliyetlere Etkisi	67
» Etkinlik	73
» Eski Çağ'da Yönetenler ve Savaşanlar	81
» Etkinlik	97
» Eski Çağ'da Hukukun Toplumsal Düzene Etkileri	99
» Etkinlik	103
» Eski Çağ'da İnanç, Bilim ve Sanat Anlayışları	105
» Etkinlik	113
» Konargöçerliğin Türk Kültürüne Etkileri	115
» Ünite Denemesi	121
» Bağlam Temelli Test	123
» Yazılıya Hazırlık	127

03 ORTA ÇAĞ MEDENİYETLERİ

» Üniteye Giriş - Orta Çağ Medeniyetleri	135
» Etkinlik	140
» Orta Çağ'da Yaşanan Kitlesele Göçler	143
» Etkinlik	149
» Orta Çağ'daki Başlıca Devletlerin Yönetim ve Ordu Yapıları	157
» Etkinlik	177
» Orta Çağ'da Ticaret Yolları	181
» Etkinlik	183
» Orta Çağ'da Bilim, Kültür ve Sanat	187
» Ünite Denemesi	191
» Bağlam Temelli Test	193
» Yazılıya Hazırlık	197

Ünite Konu Başlıkları

Tarih Öğrenmenin Birey ve Topluma Faydaları

Tarihsel Bilginin Üretim Süreci

Tarihin Doğası

Dijitalleşmenin Tarih Araştırma ve Yazımına Etkisi

Bu ünite de neler öğreneceğiz?

Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını

Tarihin doğasını farklı kaynaklar üzerinden inceleyebilmeyi

Tarih, tarihsel bilgi, geçmiş, yöntem, tarihçi, olgu, kanıt, neden-sonuç ile değişim ve süreklilik kavramlarını

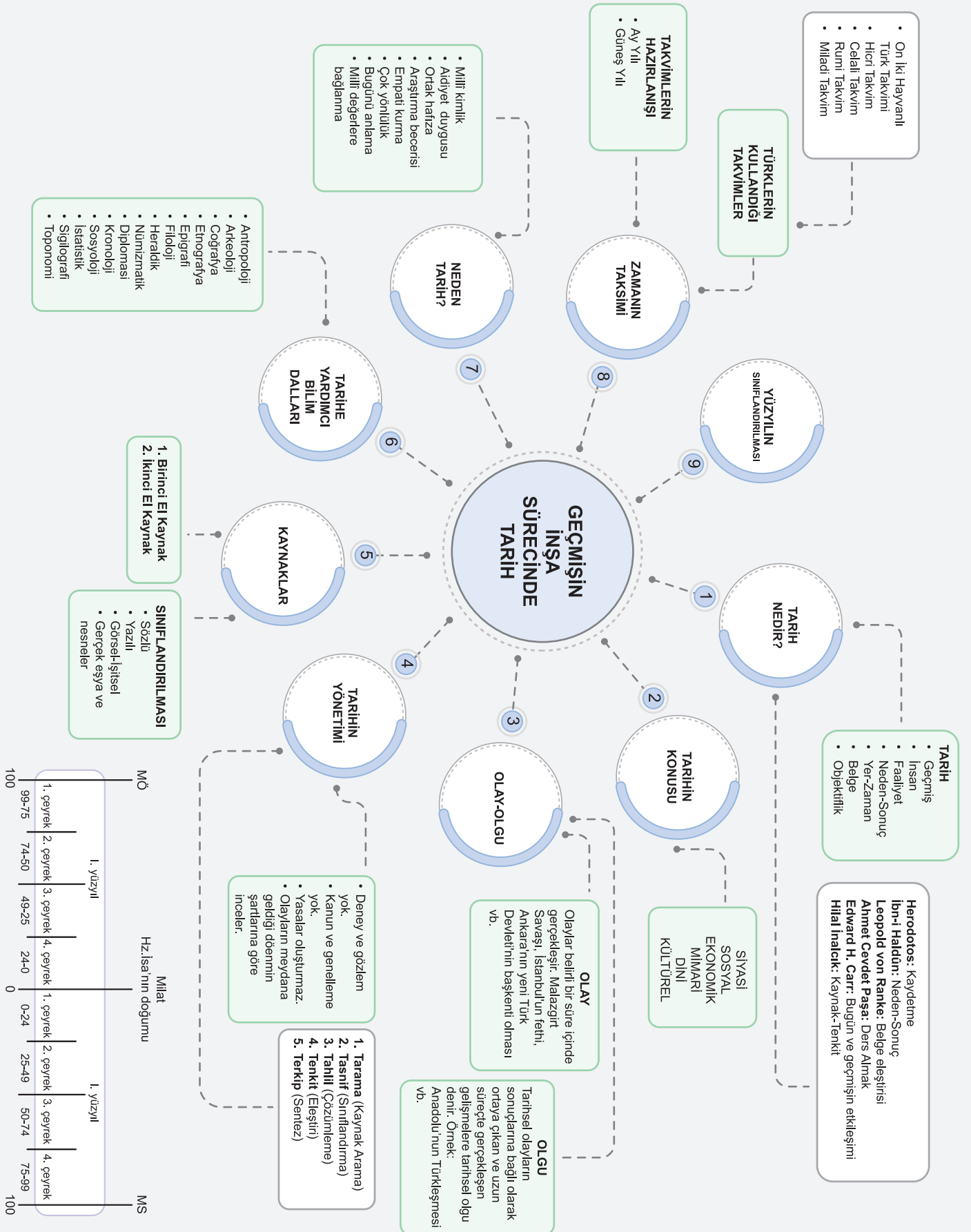
Tarihsel bilginin üretim sürecini çözümleyebilmeyi

Tarihin doğası çerçevesinde tarih kavramının kapsamı ve tarihsel bilginin temel özelliklerini

Dijitalleşmenin tarih araştırma ve yazımının dönüşümüne etkisini değerlendirebilmeyi

Etkinlik-1

Aşağıdaki cümlelerden doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız.

- ☐ 1 Tarih, geçmişte meydana gelen olayların tek bir nedene bağlı olarak ortaya çıktığını gösterir.
- ☐ 2 Tarihî gelişmelerin bilinmesi, çağdaş değerlerin de daha iyi takdir edilmesine imkân tanır.
- ☐ 3 Tarih, bize önceden görme imkânı pek vermez, fakat zihnin bağımsızlığı ile ortak olduğundan bizim daha iyi görmemize yardım edebilir.
- ☐ 4 Tarih sayesinde insanlar sadece kendi tecrübelerinden istifade ederler.
- ☐ 5 Tarih, insanların kültür seviyelerini yükseltir, saygınlıklarını artırarak bireysel ve toplumsal özgüvenlerini kazanmalarını sağlar.
- ☐ 6 Tarih, savaşların toplumlar arasında barışı sağlayacağını öğretir.
- ☐ 7 Tarih, topluma millî birlik ve beraberliğin önemini kavratır. İnsanın sosyalleşmesine olumlu katkıda bulunur.
- ☐ 8 Tarih, uygarlığın bir milletin çabasıyla ortaya çıktığını öğretir.
- ☐ 9 Tarih öğrenmek, farklı yorumları ayırt etmeyle ilgili çeşitli beceriler kazandırır.
- ☐ 10 Tarih öğrenimi, sadece tarihçilerin ülkelerin yönetiminde görev almasına olanak tanır.

Etkinlik-2

Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydaları hakkında edindiğiniz bilgileri aşağıdaki tablonun ilgili alanlarına yazınız.

Tarih Öğrenmenin Bireye Faydaları

Tarih Öğrenmenin Topluma Faydaları

Etkinlik-3

Aşağıda verilen tarih öğreniminin önemiyle ilgili sözlerden ne anlıyorsunuz? İlgili alana açıklayınız.

"Türk çocuğu, ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır."

Mustafa Kemal Atatürk

Açıklama:

"Hafıza yoksa kimlik yoktur; kimlik yoksa ulus yoktur."

Anthony Smith

Açıklama:

1. Tarih dersinde öğretmen, "Milletlerin ortak hafızası olan tarih, millî ve toplumsal kimliğin inşasında önemli rol oynar. Toplum, kendisini oluşturan bireylerin bir kimlik altında toplanması sayesinde ortaya çıkar. Kimlik insanların düşünme, kendilerini ifade etme ve geliştirme biçimlerinin değişmez karakteri olarak tanımlanabilir. Kimlik olmadan bir toplumun devamlılık sağlayabilmesi söz konusu olmayacaktır." demiştir.

Tarih öğretmenin bu konuşması aşağıdaki soruların hangisinin cevabı olduğu söylenebilir?

- A) İnsanlığın ilk dönemlerinde meydana getirdiği eserler nelerdir?
B) Tarih öğrenmenin faydaları nelerdir?
C) Toplumun oluşturan unsurlar nelerdir?
D) Tarih, hangi bilim dallarından faydalanır?
E) Toplumda bireylerin rolü nedir?

2. "Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır."

Mustafa Kemal Atatürk bu sözüyle tarih öğrenmenin aşağıdaki faydalarından hangisine değindiği söylenebilir?

- A) Millî kimliği inşa ettiğine
B) Geçmişe merak duygusu oluşturduğuna
C) Çok yönlü düşünme yeteneği kazandırdığına
D) Eleştirel düşünme becerisini geliştirdiğine
E) Geçmiş hatalarından ders alınmasını sağladığına

3. "Büyük devletler kuran ecdadımız büyük ve kapsamlı medeniyetlere de sahip olmuştur. Bunu aramak, tetkik etmek, Türklüğe ve cihana bildirmek bizim için bir borçtur." sözleri ile Atatürk;

- I. tarih öğrenmenin gerekliliği,
II. tarihin millî kültürü geliştireceği,
III. Türk milletinin diğer milletlerden üstün olduğu

yargılarından hangilerinin önemini vurguladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) I ve III
E) I, II ve III

4. Öğretmen: Sevgili öğrenciler; sizce tarih okumak, geçmiş araştırarak ve öğrenmek size ne katkı sağlayacak? Bu konuda neler düşünüyorsunuz?

Öğrenciler: ...

Bu diyalogun anlamlı olabilmesi için noktalı yere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) Millî ve toplumsal kimlik için toplumlarda tarih bilincinin oluşması bir zorunluluktur.
B) Tarih, uyguladığı yöntem gereği bireylerde araştırma ve kanıt kullanma becerisini artırır.
C) Bireylerde çok yönlü düşünme yeteneği gelişir ve bireyler tarihî süreçte meydana gelen değişimleri ve süreklilikleri algılar.
D) Bugünün ışığında geçmişin anlaşılmasını ve geleceğin tamamen geçmişin kurallarına göre inşa edilmesini sağlar.
E) Birlik ve beraberlik içinde olmasını sağlayan tarih, toplumdaki manevi değerlerin gelişmesinde de önemli rol oynar.

5. **Tarih araştırmaları ve öğreniminde tarihsel empatinin yapılmasının amaçları arasında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

- A) Geçmişte yaşamış insanların olaylara ve dünyaya nasıl baktıkları ve ne hissettiklerini anlamak
B) İnsanların geçmişi anlama becerisini geliştirmek
C) Diğer toplum ve milletlerle karşılaştırma yapılmasını sağlamak
D) İnsanı, kendisi ve çevresiyle barışık bir birey olarak geliştirmek
E) Kendi milletini diğer milletlerden üstün görmek

6. **Aşağıdakilerden hangisinin, tarihin amaç ve yararlarından biri olduğu söylenemez?**

- A) İnsanın kimlik oluşturmada ve toplumsallaşmada önemli bir role sahiptir.
B) Yaşanılan günün siyasi, askerî ve ekonomik koşullarının anlaşılmasına katkı sağlar.
C) Araştırma, kanıt kullanma, sorgulama, eleştirel düşünme, empati kurma gibi konularda yaşam becerileri kazandırır.
D) Toplamların geçmişteki atalarını tanımalarına atalarının faaliyetlerini anlamasına yardımcı olur.
E) Araştırmalarda deney ve gözlem metodunun nasıl kullanılacağına katkı sağlar.

7. Bir tarih öğretmeni dersinde; "Tarih, insanın kendisine ilişkin bilgisi için vardır. Tarih, insanın kendini tanımasıdır. İnsanın zaman içinde neler yaptığını, ne olduğunu ortaya koyar ve neler yapabileceğinin tek ipucudur." açıklamasını yapmıştır.

Tarih öğretmenin bu açıklaması aşağıdaki sorulardan hangisine verilmiş bir cevaptır?

- A) Tarih araştırmalarında dikkat edilecek hususlar nelerdir?
 B) Tarih diğer bilim dalları ile ilişkisi nedir?
 C) Tarih öğrenmenin faydaları nelerdir?
 D) Tarih biliminin konusu hangi olayları kapsamaktadır?
 E) Birinci el kaynakların tarih bilimi için önemi nedir?
8. "Bilelim ki millî benliğini bilmeyen milletler başka milletlere yem olurlar."
- Mustafa Kemal Atatürk'ün bu sözleriyle vurguladığı düşünceye en yakın olan düşünce aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?**
- A) Her millet kendi geleceğini kendisi belirler.
 B) Milleti millet yapan unsur, tarih boyunca kullandıkları dildir.
 C) Geçmişin bilgisi olduğu için tarihte deney ve gözlem yapılamaz.
 D) Tarih bireylerde araştırma ve sorgulama yeteneğini geliştirir.
 E) Kimlik olmadan bir toplumun devamlılık sağlayabilmesi söz konusu değildir.

9. Dersinde Tarih ve Zaman Ünitesi'ni konu edinen tarih öğretmeni, öğrencilerine "Yıl 1920... İstanbul, Anlaşma Devletleri tarafından işgal edildi. Osmanlı Mebusan Meclisi dağıtıldı. İstanbul'un işgalini protesto etmek için; sizin konuşmacı olarak katılacağınız bir miting yapılıyor. Bu mitingde yaklaşık elli bin kişinin sizi dinlemesi bekleniyor. İstanbul halkını, millî mücadele adına ateşleyecek bir konuşma metni hazırlayınız." konulu ödev vermiştir.

Tarih öğretmeni bu ödev ile öncelikle aşağıdakilerden hangisini öğrencilerine kazandırmak istediği söylenebilir?

- A) Neden-Sonuç ilişkisi
 B) Empati yeteneği
 C) Bilimsel Araştırma Yeteneği
 D) Kaynakların eleştirisi
 E) İnsan faaliyetleri

10. "Tarih öğrenirken aynı zamanda geçmişte yaşayan insanlar gibi düşünmek gerekir." **diyen bir tarihçi tarih öğreniminde aşağıdakilerden hangisine dikkat çektiği söylenebilir?**

- A) Tarihin bir milletin hafızası olduğuna
 B) Araştırmaların kronolojik olarak yapılması gerektiğine
 C) Geçmiş öğrenirken empati kurmak gerektiğine
 D) Millî kimliğin inşasının ancak tarihle mümkün olduğuna
 E) Tarihte yardımcı bilimlere başvurulması gerektiğine

11. İngiliz tarihçi Colingwood'un "Geçmiş, bir anlamda bugün hâlâ yaşayan bir zaman dilimidir." **sözlerine bakılarak;**

- I. tarihin sadece geçmişte yaşanan olaylardan ibaret olduğu,
 II. geçmişteki bir olayın günümüzde bir anlamının olduğu,
 III. geçmişte yaşanan olayların etkisinin uzun süre devam edebileceği

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
 D) II ve III E) I, II ve III

12. Geçmişten adam hisse kaparmış... Ne masal şey! Beş bin senelik kıssa yarım hisse mi verdi? "Tarih'i "tekerrür" diye tarif ediyorlar; Hiç ibret alınsaydı, tekerrür mü ederdi?

Mehmet Akif Ersoy'un bu sözünden hareketle;

- I. geçmişten ders alınmasının önemli olduğu,
 II. tarihteki her olayın günümüzde aynen tekrar ettiği,
 III. geçmişteki bazı olayların hikayeden ibaret olduğu

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
 D) II ve III E) I, II ve III

Etkinlik-3

Aşağıdaki numaralı bal peteğinde tarih bilimiyle ilgili bazı düşünürlerin görüşleri verilmiştir. Bu görüşlere göre aşağıda boşluklara zihninizde çağrışım yapan kelimeleri veya kavramları yazınız.

1

“Tarihçi ile olgular arasında kesintisiz karşılıklı bir etkileşim süreci, bugün ile geçmiş arasında bitmez diyalogdur”, şeklinde tanımlamıştır.

2

“Gerçek bir tarih için kaynaklara gitmek, kaynakları iyi tenkit edip değerlendirmek gerekir.”

3

“Geçmişten adam hisse kaparmış. Ne masal şey! Beş bin senelik kıssa yarım hisse mi verdi? Tarih'i 'tekerrür' diye tarif ediyorlar. Hiç ibret alınsaydı, tekerrür mü ederdi?”

4

“Bir olayın sadece filan tarihte olduğunu bilmek değil, geçmişte meydana gelen olayları değerlendirmek ve bu olaylardan ders almaktır.”

5

“Tarih, insanların ve insan toplumlarının başlarından geçenleri kaydetme yoluyla edinilen bilgidir.”

6

“Tarih, kâinatın vicdanıdır.”

1

TARİH

2

TARİH

3

TARİH

4

TARİH

5

TARİH

6

TARİH

1. **Tanım:** Tarih, insan topluluklarının geçmişteki yaşayışlarını, birbirleriyle olan ilişkilerini sebep-sonuç ilişkisi içerisinde yer ve zaman göstererek belgelere dayalı olarak inceleyen objektif sosyal bir bilimdir.

Durum: Osmanlı Devleti; çeşitli ırk, din, dil ve kültüre sahip toplumlardan meydana gelmiştir. Fransız İhtilali'yle birlikte milliyetçilik akımı Osmanlı Devleti içerisinde yayılmaya başlamıştır. Bu akım Balkanlarda birçok isyanın çıkmasına da ortam hazırlamıştır.

Yukarıda verilen durumda tarihin tanımında yer alan özelliklerin hangisine değinilmemiştir?

- A) Yer B) Zaman C) Sonuç
D) Neden E) İnsan İlişkileri

2. Tarihin konusu, zaman içinde insan faaliyetleri, farklı etkilerle meydana gelen değişimler ve insan eylemlerinin sonucunda ortaya çıkan kalıntılardır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi tarih biliminin konusu içerisinde değerlendirilemez?

- A) Hititler ile Mısırlılar arasında Kadeş Antlaşması'nın imzalanması
B) Urartuların Doğu Anadolu'da tarımı geliştirmek için Şamran Kanalı'nı inşa etmesi
C) Türkistan'ın yazları kurak, kışları soğuk bir iklime sahip olması
D) Roma İmparatorluğu'nun Kavimler Göçü sonrasında doğu ve batı olmak üzere ikiye ayrılması
E) Sümerlerin şehir devletlerinin merkezine ziggurat denilen mimari eserlerini inşa etmesi

3. Tarih, tarihçi ile olgular arasında kesintisiz karşılıklı bir etkileşim süreci, bugün ile geçmiş arasında bitmez bir diyalogdur.

Verilen bilgidен hareketle tarih bilimiyle ilgili;

- I. olguların olaylara göre daha önemli olduğu,
II. olayların neden sonuç ilişkisi içerisinde ilerlediği,
III. tarihî olayların kanun ve kurallarının olmadığı

yargılarından hangilerine ulaşılabılır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

4. Tarih; insanların geçmişteki her türlü faaliyetlerini, birbirleriyle olan münasebetlerini, sebep-sonuç ilişkisi içinde yer ve zaman göstererek inceleyen bir bilim dalıdır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisinin tarih biliminin konuları arasında yer aldığı söylenemez?

- A) Tek tanrılı inanç sistemlerinin ortaya çıkması
B) Tunç çağında devlet bilincinin oluşması
C) İnsanoğlunun yerleşik yaşama geçmesi
D) Anadolu'da bulunan maden çeşitleri
E) Savaşların insan yaşamındaki etkisi

5. İbn Haldun tarih bilimiyle ilgili: "Gayesi şerefli ve usulü gayet önemli olan bir fendir. Çünkü bu ilim, geçmişteki kavimlerin ahlakı, nebilerin gidişatı, hükümdarların devletleri ve siyasetleri ile ilgili hallere bizi vakıf kılar. Din ve dünya hallerinde, maksadı örnek almak olan kimsenin temin edeceği fayda, bu suretle tamamlanmış olur." ifadelerini kullanmıştır.

İbn-i Haldun bu sözlerini tarih biliminin aşağıdaki özelliklerinden hangisine yönelik olarak söylediği savunulabilir?

- A) Tarih bilminde belge kullanılması onu hikâye olmaktan çıkarır.
B) Geçmişteki olaylar neden sonuç ilişkisi içerisinde ilerler.
C) Tarih sayesinde geçmiş hakkındaki aktarımlar, milletlerin ortak hafızasını biçimlendirir.
D) Geçmiş olayların aydınlatılmasında deney ve gözlem metodu kullanılamaz.
E) Geçmişte meydana gelen bir olayın meydana geldiği yer ve zaman bellidir.

6. Tarihî bir olay kendinden önceki bir olayın sonucu ve kendisinden sonraki bir olayın nedeni olabilir.

Tarihî olayların bu özelliğinin ortaya çıkabilmesi için;

- I. benzer olaylar arasında kıyaslama yapılması,
II. olayın üzerinden belli bir zamanın geçmesinin beklenmesi,
III. olaylarla ilgili sadece yazılı kaynakların incelenmesi

durumlarından hangilerinin gerekli olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

7. Malazgirt Savaşı'ndan sonra İzmir merkezli olarak denizcilik faaliyetlerine başlayan ilk Türk beyi olan Çaka Bey, kurduğu 40 parçalık donanmayla Midilli, Sakız, Sisam ve Rodos gibi stratejik öneme sahip adaları fethetmiştir. Çaka Bey'in beyliğini kurduğu yıl Türk Deniz Kuvvetleri'nin kuruluş yılı olarak kabul edilmektedir.

Bu bilgide tarih biliminin tanımında yer alan özelliklerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Zaman B) Mekân
C) Sonuç D) Neden
E) İnsan ilişkileri

8. Bütün tarihî olayların belli bir mekânda cereyan ettiği düşünüldüğünde tarih-coğrafya ilişkisinin ne denli iç içe olduğu anlaşılır çünkü tarihi olayların oluşmasında coğrafi şartlar büyük rol oynar, olaylara şekil verir ve hatta uygarlıkların gelişmelerine imkân sağlar.

Aşağıdaki yargılardan hangisinin bu açıklamaya uygun olduğu söylenemez?

- A) Tarihe konu olan uygarlıkların hemen tamamı, deniz sahilleri, nehir ve göllerin etrafında ya da verimli vahalarda gelişmişlerdir.
B) Türkistan'da karasal iklim şartlarından dolayı Türkler konargöçer yaşam sürmek zorunda kalmıştır.
C) Mısır'da krallara firavun adı verilmiş ve firavunlar kendilerini tanrı-kral ilan etmişlerdir.
D) İnsanoğlu barınma ve beslenme ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri elverişli yerlere yerleşim mekânları kurarak uygarlıkların temellerini atmışlardır.
E) Fırat ve Dicle nehirleri Mezopotamya, Nil nehri Mısır medeniyetlerinin doğuşunu sağlamıştır.

9. Tarih, yöntem olarak da diğer bilimlerden farklılık gösterir. Tarihî olaylar, fen ve doğa bilimleri gibi tümdengelim ve tümevarım yöntemleriyle araştırılmaz.

Buna göre tarihin bu bilimlerden;

- I. deney ve gözlem yapma,
II. kanıt gösterme,
III. farklı bilimlerden faydalanma,
IV. yasalar oluşturma,

yöntemlerinden hangileriyle ayrıldığı söylenebilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) I ve IV E) III ve IV

10. Tarihte, insanoğlunun meydana getirdiği faaliyetler siyasi, sosyal, ekonomik, dini, kültürel vb. alanlarda olabilir.

Buna göre insanoğlunun meydana getirdiği aşağıdaki faaliyetlerden hangisinin farklı bir alanda meydana geldiği söylenebilir?

- A) Mısır ve Hitit devletleri arasında Kadeş Barış Antlaşması'nın imzalanması
B) 29 Ekim 1923 yılında Cumhuriyet'in ilan edilerek Yeni Türkiye'nin rejiminin belirlenmesi
C) Sümerlerde halkın mabetlere getirdikleri ürünleri kayıt altına alınması sonucunda yazının icat edilmesi
D) İtilaf Devletleri ile TBMM arasında Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın imzalanması
E) Tuğrul Bey'in Nişabur'da adına hutbe okutup para bastırarak Selçuklu Devleti'ni resmen kurması

11. Tarih, geçmişte yaşanan olayları inceleyen bir bilim dalıdır.

Tarih bilimin bu özelliğinin;

- I. olayla ilgili farklı kaynaklardan araştırma yapılması,
II. gözlem ve deney metodunun kullanılması,
III. yardımcı bilimlerden faydalanılması

durumlarından hangilerine olanak tanıdığı söylenemez?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

12. Osmanlı Devleti'nde ilk paranın Orhan Bey dönemine ait olduğu bilinmekteydi ancak yapılan son çalışmalar neticesinde ilk Osmanlı parasının Osman Bey dönemine ait olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Bu bilgi tarih bilimiyle ilgili;

- I. bulunan belgelerin yeni bilgileri ortaya çıkardığı,
II. tarihî olaylar arasında sürekliliğin bulunduğu,
III. tarihe ait bilgilerimizin var olan belgeler ışığında edindiğimiz bilgiler olduğu

durumlarından hangilerini kanıtlar niteliktedir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

Etkinlik-7

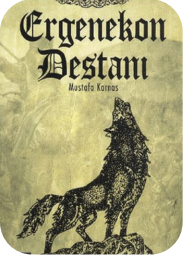
Aşağıda harlerle verilen ifadeleri tarihî bilginin üretim sürecindeki aşamalarla eşleştirip doğru harfi boş bırakılan bölüme yazınız.

AŞAMA	YÖNTEM
Tarama	A Bu aşamada belgelerin doğruluk derecesi, yazıldığı tarihi, yazarı ve aynı olayı anlatan eserler arasındaki uyum ve uyumsuzlukları tespit edilerek eserlere eleştirel açıdan bakılır.
Tasnif	B Elde edilen verilerin kaynak ve bilgi yönünden yeterli olup olmadığının tespitine çalışılır ve bu aşamada eksiklikler tamamlanır, veriler gruplanır. Eldeki veriler kullanıma hazır ve işe yarar hale getirilir.
Tahlil	C Tarihsel veriler ilk önce zamana, mekâna ve konuya göre bölümlere ayrılarak sınıflandırılır. Böylece, yazılacak olan tarihî olayın bölümleri oluşturulur ve planı ortaya çıkarılır.
Tenkit	Ç Tarihçiler tarihsel gerçekliği ortaya çıkartmak ve bilimsel bilgiye varmak için kaynaklara başvurmak zorundadır.
Terkip	D Bu aşamada bilgi ve veriler esere dönüştürülmek üzere gözden geçirilir. Eserin yazım aşamasına geçilir.

Etkinlik-8

Aşağıdaki görsellerin tarih biliminin yararlandığı cinsine göre hangi kaynaklara örnek olabileceğini ilgili boşluklara yazınız.

 Ergenekon Destanı	 Heykel	 Fotoğraf	 Ferman
 Kadeş Antlaşması	 Kılıç	 Kız Kulesi	 Fıkralar

Etkinlik-11

Aşağıda tarih biliminin araştırma yöntemi ile ilgili verilen bulmacada tarihçinin bilgiye ulaşma sürecinde karşılaştığı kavramları bulunuz.

TARİH BİLİMİ KAVRAMLARI

KİTABE

TASNİF

BERAT

MİT

OLAY

FİKRA

TENKİT

BELGE

KİLTABLET

KAYNAK

TERKİP

DESTAN

1. Tarihçiler, özgün ve bilimsel bir eser ortaya koyarken yararlandıkları kaynakları hazırlamış oldukları eserlerinin;

- I. kaynakça,
- II. dipnot,
- III. önsöz

bölümlerinin hangisinde göstermelidir?

- A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

2. "Tarih yazmak için tutulan yolun bilhassa ilmî olması şarttır. Bu münasebetle size hatırlatırım ki, yeni dünya ufuklarına açacağınız yeni tarih semasında dikkatli olunuz. Sonradan uydurulmuş bir eser vücuda getirerek gelecekte pişman olmaktansa hiçbir eser vücuda getirmemek zayıflığını itiraf etmek uygundur."

Mustafa Kemal Atatürk, bu sözüyle tarih biliminin;

- I. yansız davranma,
- II. kanunlar koyma,
- III. kaynaklara dayalı olma,

özelliklerinden hangilerini vurguladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

3. "Akademik tarihçiliğin kurucusu olan Leopold von Ranke (Lepold fon Ranke) 1830'larda, tarihçinin asil işinin, yalnızca, hakikatte ne olduğunu ortaya çıkarmak" olduğunu öne sürmüştür."

Leopold von Ranke, bu sözüyle tarih biliminin aşağıdaki niteliklerinden hangisine işaret ettiği söylenemez?

- A) Yansızlık B) Bilimsellik
C) Tarafsızlık D) Öznellik
E) Nesnellik

4. "Gerçek bir tarih için kaynaklara gitmek, kaynakları iyi tenkit edip değerlendirmek gerekir."

Tarih biliminde bu görüşü benimsemiş bir araştırmacının aşağıdakilerden hangisini yapması beklenemez?

- A) Araştırmalarında birinci elden kaynakları değerlendirmesi
B) Kaynaklarda yer alan bilgilerin doğruluğunu sorgulaması
C) Eserinde kaynakça ve dipnot bölümlerini kullanması
D) Tarihî olayın meydana geldiği günün koşullarını dikkate alması
E) Mensubu olduğu milletin değerlerini dikkate alarak inceleme yapması

5. Tarih araştırmalarında takip edilen;

- I. araştırmada sadece sözlü kaynakları dikkate alma,
- II. olayla ilgili kanun ve genellemeler yapma,
- III. kaynaklarda herhangi bir çelişki, tutarsızlık, ön yargı veya yönlendirme olup olmadığı tespit etme

yöntemlerinden hangilerinin tarihin bilimsel araştırma metoduna aykırı olduğu söylenemez?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) II ve III E) I, II ve III

6. "Biz tarihi yazdığımız zaman, olayların ve eylemlerin yapılarını birlikte ararız. Eğer bunu yapamazsak, bilinmeyen bir şeyle karşı karşıya olduğumuzu ve bilginin bizi yanılttığını kabul ederiz. Biz mutlak gerçeği arayıp bulmaya çalışmalıyız ve onu tanıtmaya gayret sarf etmeliyiz."

Mustafa Kemal Atatürk, bu sözüyle tarih araştırmalarında aşağıdakilerden hangisinin önemine işaret etmemiştir?

- A) Yanlı davranma B) Kanıt kullanma
C) Bilimsel davranma D) Objektif araştırma
E) Nesnel olma

7. Tarih araştırmalarında nesnel sonuçlara ulaşabilmede;

- I. birinci elden kaynakları kullanma,
- II. siyasi görüşe göre değerlendirme yapma,
- III. farklı bakış açılarını yansıtan çok sayıda kaynaktan yararlanılma

yöntemlerinden hangilerinin gerekli olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

8.

GAZETE

**MISIR'DA 2 BIN 500 YILLIK 'TARİHİ HAZİNE':
50'DEN FAZLA LAHİT BULUNDU!**

Dünyaca meşhur Giza Piramitleri'ne ev sahipliği yapan Mısır'ın başkenti Kahire'de içerisinde bir mezar .tapınağı ve çok sayıda hazinenin de bulunduğu günümüzden 2500 yıl önceye ait büyük bir kesif yapıldı. Turizm ve Antika Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada Antik Mısır konusunda uzman olan Zahi Hawass başkanlığındaki bir kazı ekibi tarafından yapılan büyük keşiflerin elliden fazla da mumya içerdiği belirtildi.

Bu gazete haberinde yer alan bilgilerde tarih bilimine yardımcı;

- I. arkeoloji,
- II. antropoloji,
- III. karbon 14

bilimlerden hangilerinin katkısından bahsedilebilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

9. Eski devirlerden günümüze kadar toplumlarda kullanılan arma, bayrak, mühür, özel işaret ve ünvanları incelemek isteyen bir araştırmacı aşağıdaki bilgi alanlarının hangisinden yararlanır?

- A) Paleografi B) Antropoloji
C) Heraldik D) Toponomi
E) Filoloji

10. Kırım'ın Kerç bölgesinde Pationiti kurganında yapılan kazılarda İskitlere ait gerdanlık, ok başları ve süs eşyaları ele geçirilmiştir. Yine bu bölgede bulunan Kul-Oba kurganında da defnedilmiş erkekler ve kadınlarda altın eşyalarla donatılmış bedenler bulunmuştur.

Tarih biliminde bu bilgilere,

- I. etnografya,
- II. arkeoloji,
- III. antropoloji

bilimlerinin hangilerinden yararlanılarak ulaşıldığı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

11. Tarihe yardımcı bilim dallarından "filoloji" insanoğlunun kullandığı dillerin zaman içerisinde geçirdiği değişimi, diller arasındaki akrabalık ve ilişkileri inceler.

Buna göre filolojinin;

- I. Orhun kitabeleri,
- II. Sümer tabletleri,
- III. Mısır hiyeroglifleri

kaynaklarından hangilerini incelediği söylenebilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

12. Göktuğ Öğretmen tarih dersinde, öğrencilerine toplumların örf, âdet, gelenek ve yaşayışlarının incelenmesinde tarih biliminin yararlandığı alanı sormuştur.

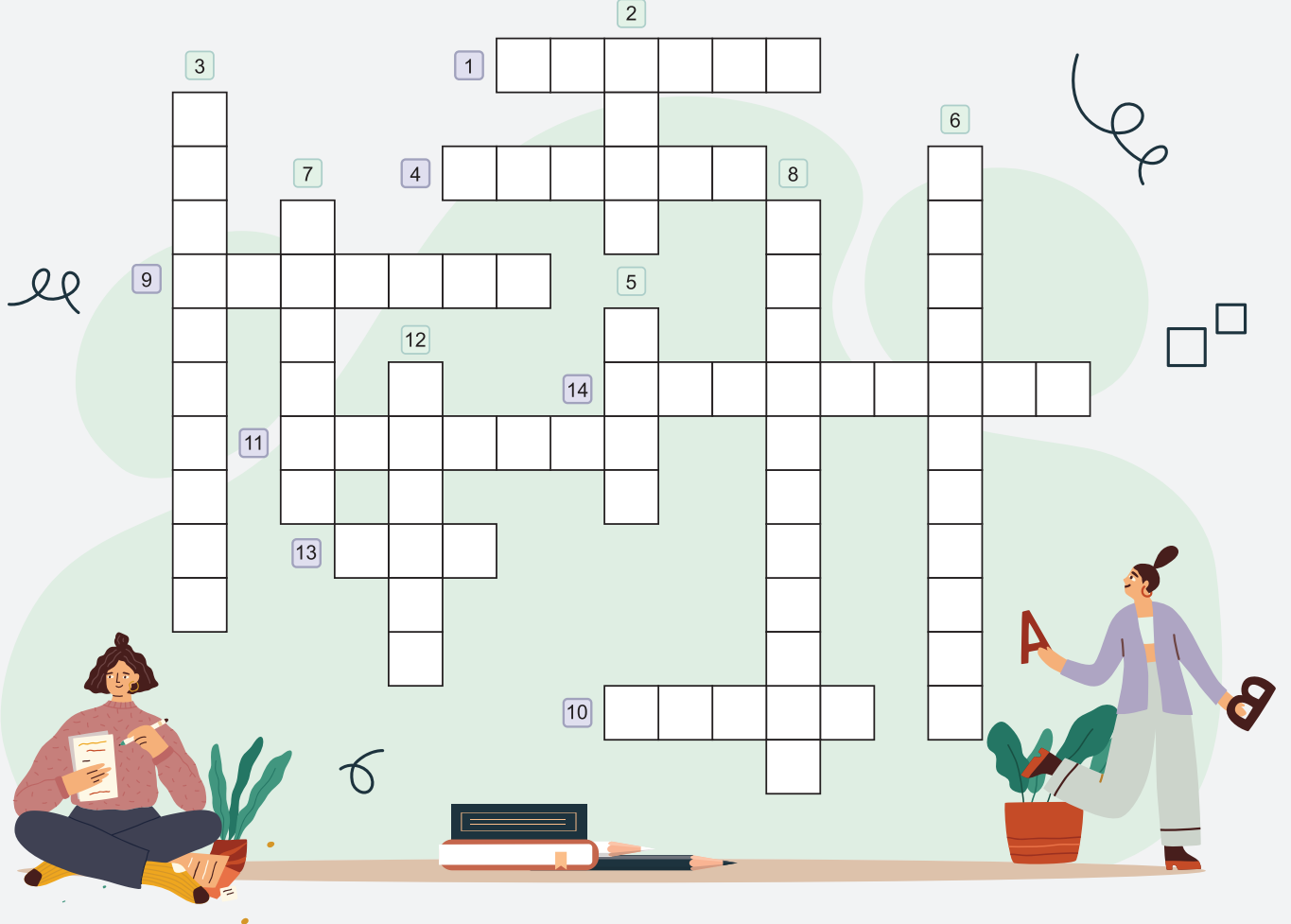
Öğrencilerin aşağıdakilerden hangisini cevap olarak vermesi beklenir?

- A) Etnografya B) Heraldik C) Epigrafi
D) Antropoloji E) Sosyoloji

Etkinlik-5

Aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

SOLDAN SAĞA

1	Bir tarihçinin araştırmasında eserini yazdığı aşamadır.
4	Tarih biliminin incelediği zaman dilimi.
9	Tarih biliminin sözlü kaynakları arasındadır.
10	Tarihî buluntuların madde yapısını inceleyip ait oldukları dönemi belirlenmeye çalışan bilim.
11	Hititlerde kralların tanrılarına hesap vermek amacıyla kronik bir şekilde yazdıkları eser.
13	Zaman parçası, vakit.
14	Kazı bilimidir. Toprak ve su altındaki maddi kalıntıları ortaya çıkarır.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

2	Osmanlı Devleti'nde 1839 yılından itibaren mali işlerde aksama olmaması için kullanılan takvim.
3	Osmanlı Devleti'nde resmi tarih yazıcısı.
5	Nümizmatik bilimin inceleme alanında olan tarihi buluş.
6	İnsan iskeletlerini, kemiklerini, kafatasını yani ırkları inceleyen bilim dalıdır.
7	Tarih bilimine yardımcı olan her türlü malzemeye verilen genel ad.
8	Eski yazıların okunmasını sağlayan, bu yazıların tür ve şekillerini inceleyen bilim dalıdır.
12	Tarihçinin konusu ile ilgili araştırmaya kaynak aramaya başladığı aşama.

3 ve 4. soruları yukarıdaki metni inceleyerek cevaplayınız.

3. Aşağıdaki yargılardan hangisi, metinde vurgulanan "tarih öğrenmenin birey ve toplum üzerindeki etkileri" ile doğrudan ilişkilendirilemez?

- A) Millî tarih bilinci, toplumların ortak değerler etrafında birleşmesini sağlar.
- B) Geçmişini tanıyan bireyler, geleceğe yönelik daha güçlü bir özgüven geliştirebilir.
- C) Toplumların tehditler karşısında dayanışma göstermesinde ortak tarih anlayışı etkili olabilir.
- D) Tarih eğitimi, genç nesillerin millî kimlik ve kültür bilinci kazanmasına katkı sağlar.
- E) Tarih öğreniminin temel amacı, toplumların ekonomik kalkınma modellerini belirlemektir.

4. Bir toplumda vatan sevgisi, bağımsızlık düşüncesi ve ortak değerler etrafında birleşme anlayışının güçlenmesi aşağıdakilerden hangisinin geliştiğini gösterir?

- A) Millî bilinç
- B) Sömürgecilik
- C) Bireysellik
- D) Laiklik
- E) Merkezî otorite

3 ve 4. soruları aşağıdaki metni inceleyerek cevaplayınız.

3. Bir tarih araştırmacısı, Osmanlı Dönemi'nde ticaret yollarındaki değişimi incelemek istemektedir. Araştırmacı ilk olarak dijital arşivlerden eski haritaları, belgeleri ve ticaret kayıtlarını toplar. Daha sonra elde ettiği verileri bilgisayar ortamında karşılaştırıp analiz eder. Son aşamada ise ulaştığı sonuçları grafikler, haritalar ve sunumlar hazırlayarak akademik bir toplantıda paylaşır.

Bu araştırma sürecine göre aşağıdaki aşamalardan hangisi araştırmacının yaptığı çalışmalardan biri değildir?

- A) Verilere dijital kaynaklardan ulaşma
- B) Elde edilen bilgileri analiz edip yorumlama
- C) Araştırma sonuçlarını görsel araçlarla sunma
- D) Kaynakların güvenilirliğini değerlendirme
- E) Tarihî olayları deney yaparak kesin biçimde kanıtlama

4. **Araştırmacının elde ettiği verileri bilgisayar ortamında karşılaştırıp analiz etmesi, aşağıdakilerden hangisini yaptığıının göstergesidir?**

- A) Deney ve gözleme dayanmasına
- B) Kanıtları inceleyip yorumlamasına
- C) Geleceğe yönelik tahminler yapmasına
- D) Olayları kesin kurallarla açıklamasına
- E) Sadece sözlü kaynaklardan yararlanmasına

9. SINIF 1.ÜNİTE - GEÇMİŞİN İNŞA SÜRECİNDE TARİH - YAZILI SENARYOSU - 2

Adı Soyadı:

Sınıfı :

Numarası :

Puan :

1. "Tarih, hakikatte meydana gelmiş olaylarla ilgilidir. Gerçeğin ne olduğu belgelerde saklıdır ve gerçek ancak belgelerin eleştirisiyle ortaya çıkar. Belge yoksa tarih de yoktur."

Leopold von Ranke, bu sözünde tarih bilimin hangi özelliklerini vurgulamıştır? Açıklayınız.

2. Aşağıda verilen tarihe yardımcı bilim dallarının inceleme alanlarını nelerdir? Yazınız.

Arkeoloji
Etnografya
Paleografya
Nüsmatik
Filoloji

3. Tarihin öğrenmenin faydaları nelerdir? Dört örnek veriniz.

•
•
•
•

4. Aşağıda verilen insan faaliyetlerinin hangi alanla ilgili olduğunu verilen boşluğa yazınız.

• İstanbul'un Fethi:
• Kavimler Göçü:
• Paranın İcadı:
• Selimiye Camii'nin İnşa Edilmesi:
• İslamiyet'in Yayılması:

5. Aşağıdaki görselleri inceleyiniz. Görsellerden hareketle hangi olay ve olguların tarihin inceleme alanına girdiğini boş bırakılan yerlere yazınız.

9. SINIF 1.ÜNİTE - GEÇMİŞİN İNŞA SÜRECİNDE TARİH - YAZILI SENARYOSU - 6

Adı Soyadı:

Sınıfı :

Numarası :

Puan :

1. “Birinci Elden Kaynaklar” yapılacak bir tarih araştırmasına ne gibi katkılar sağlar? Açıklayınız.

2. “Tarihin, hafıza ve kimliğin karşılıklı etkileşime girişindeki rolü, aslında hafıza ve kimliğe yeni bilgi eklemek değil, kimliğin hafızadan almış olduğu unsurlara meşruiyet kazandırmaktan ibarettir. Tarih, kimliğin yaratılmasında hafızanın destekleyicisidir. Tarihçiler şimdi dikkatini tarihin kimliğin teşkilinde nasıl kullanıldığı hususuna yoğunlaştırmışlardır. Kimliğin hafızaya göre inşa edilmesinden sonra tarihe başvurulduğu yaygın bir kanaattir. Geçmişin toplum kimliğine göre inşa edilmesinde, hatırlama ve nakil aynı oranda rol oynar. Hafıza, bu kimliğin mevcut ihtiyaçlar doğrultusunda kendini ifade etmede başvurduğu bir araçtır. Buna tarihi hafıza da diyebiliriz. Tarih, yine hafızayı nakleden ve kimliğe hizmet eden bir araçtır.”

Bu bilgidten hareketle ulaşabileceğiniz aşağıdaki yargıların sonundaki kutucuğu “X” ile işaretleyiniz.

Tarihin ulusların oluşumu ve ulus kimliğinin korunmasında önemli rol üstlendiği

☐

Tarihçilerin geçmişi araştırırken deney ve gözlem yaptığı

☐

Tarih biliminin geçmişin birikimini geleceğe aktardığı

☐

Gelecek kuşakların tarih biliminin önemini yeterince kavramadığı

☐

Tarih öğrenmenin kendini tanımada belirleyici olduğu

☐

3. Geçmişte meydana gelmiş siyasi, askerî, sosyal ve kültürel olaylara birer örnek yazınız.

4. Tarih bilimine kaynaklık eden aşağıdaki malzemeleri inceleyerek tarihe yardımcı olan bilim dallarını boş bırakılan bölüme yazınız.

Osmanlı Devleti'nin Arması

Bilim Dalı: _____

Kil Tablet

Bilim Dalı: _____

Kitabe

Bilim Dalı: _____

5. Osmanlı Devleti'nin XIX. yüzyılda kullandığı Rumî Takvim hakkında bilgi veriniz.

Ünite Konu Başlıkları

Tarım Devriminin Yerleşmeye ve Ekonomik Faaliyetlere Etkisi

Eski Çağ'da Hukukun Toplumsal Düzene Etkileri

Eski Çağ'da Yönetenler ve Savaşanlar

Konargöçerliğin Türk Kültürüne Etkileri

Eski Çağ'da İnanç, Bilim ve Sanat Anlayışları

Bu ünite de neler öğreneceğiz?

Kanıtlardan yola çıkarak yazının icadından önceki zamanlarda yaşayan insanların hayatını

İlk Çağ'da siyasi gücün kaynaklarını siyasi organizasyon türleriyle ilişkilendirilmesini

Yazının icadının insanlık tarihinde meydana getirdiği değişimi

İlk Çağ'da hukuk sistemlerinin oluşturulmasında etkili olan dinî ve beşerî

İlk Çağ'da yeryüzündeki belli başlı medeniyet havzalarını

İlk Çağ'daki toplumların inançları ile bilim ve sanat anlayışlarını

İlk Çağ'da coğrafya ve iklimin, insanların hayat ve geçim tarzları üzerindeki belirleyici

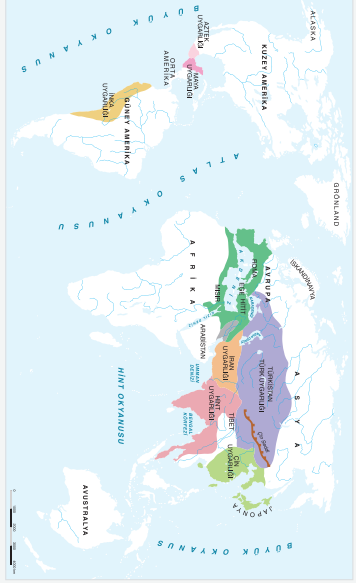

Türklerde konargöçer yaşamın özellikleri

TARİH ÖNCESİ DEVİRLER		
DÖNEM ADI	ÖZELLİK	ANADOLU'DAKİ MERKEZLER
Eski Taş (Paleolitik) MÖ 600000	- İnsanoğlunun yaşadığı en uzun dönemi oluşturan bu devirde insanlar doğaya bağımlı yaşamışlardır. - İnsanlar mağara, ağaç kovukları gibi doğal barınaklara sığınmışlardır. - İnsanoğlu geçimini avcılık ve toplayıcılık ile sağlamıştır. - İnsanoğlunun ilk alet yaptığı bu dönemde mağaralara resimlerine rastlanmıştır.	Antalya; Beldibi, Belbaşı ve Karain Mağaraları İstanbul; Yarımburgaz Mağarası (Anadolu'da en eski yerleşim yeridir.)
Orta Taş (Mezolitik) Çağı MÖ 12000	- Avcılık ve toplayıcılık hayatı devam etmiştir. - Çakmak taşından mikrolit adı verilen aletler yapılmıştır. - Ateş kontrol altına alınmıştır.	Göller Yöresi; Baradiz Ankara; Macunçay Samsun; Tekkeköy
Yeni Taş (Neolitik) Çağı MÖ 10000	- Tarımsal faaliyetler başlamıştır. - İlk mimari yapılar (evler) oluşturulmuştur. - Zamanla köyler ve kasabalar oluşmuştur. - Hayvanlar evcilleştirilmiştir. - Topraktan çanak ve çömlek yapılmıştır. - Bitki lifleri kumaş hâline getirilmiştir. - Meslekler, hukuk kuralları, askerlik, vergi gibi kavramlar doğmuştur. - Artı üretim insanlar arasında takas ticaretinin başlamasına neden olmuştur.	Diyarbakır; Çayönü Konya; Çatalhöyük Şanlıurfa; Göbeklitepe
Kalkolitik (Bakır) MÖ 5.500-3.400	- İnsanların ilk kullandıkları maden doğada fazla bulunan kolay işlenen bakır olmuştur. - Bu dönemde köy ve kasabalar şehirlere dönüşmüştür.	Çorum; Alacahöyük Denizli; Beycesultan Çanakkale; Truva Samsun; İkiztepe
Tunç MÖ 3400-MÖ 1200	- Bakırla kalayın karışımıyla daha sert olan tunç elde edilmiştir. - Sümer, Asur, Babil, Hititlere ait ilk şehir devletleri kurulmuştur. - Bu dönemde Anadolu'ya yazı gelmiştir.	Kayseri; Kültepe
Demir MÖ 1200-MÖ 300	- İnsanlık tarihinin en önemli buluşlarından biri demir madenidir. - Bu çağda üretim artmış ticaret ve silah yapım teknikleri gelişmiştir. - Şehir devletlerinin yerini büyük devletler almıştır. - Dönemin sonunda yazının bulunmasıyla tarihî çağlara geçilmiştir.	Burdur; Hacılar Yozgat; Alişar Çorum; Alacahöyük

İLK ÇAĞ UYGARLIKLARI

DOĞU AKDENİZ UYGARLIKLARI

MEZOPOTAMYA
UYGARLIKLARI

SÜMERLER

MÖ 4000-MÖ 2300
Başkent: Site devletleri
Yönetim: Kral (Patesi-Ensi)
Din: Çok tanrılı
Ekonomi: Tarım-hayvancılık
Eserleri: Zigguratlar
Özellikleri: Çivi yazısı, Matematik, Astronomi, Ay Takvimi, Burçlar

ASURLULAR

MÖ 2000-MÖ 600
Başkent: Ninova
Yönetim: Krallık
Ekonomi: Kara koloncilığı
Din: Çok tanrılı
Eserleri: Ninova Kütüphanesi
Özellikleri: Anadolu Ya yazısıyı getirdiler.

AKADLAR

MÖ 2334-MÖ 2154
Başkent: Agade
Yönetim: Krallık
Ekonomi: Tarım-Hayvancılık
Din: Çok tanrılı
Özellikleri: Dünyanın ilk düzenli ordusu ve imparatorluğu

BABİLLER

MÖ 1894-MÖ 539
Başkent: Babil
Yönetim: Krallık
Ekonomi: Tarım-Hayvancılık
Din: Çok tanrılı
Eserleri: Babil kulesi ve Asma Bahçeler
Özellikleri: Hammurabi Kanunları

ELAMLAR

MÖ 2000-MÖ 600
Başkent: Sus
Yönetim: Krallık
Ekonomi: Hayvancılık -Madencilik
Din: Çok tanrılı

FENİKELİLER

MÖ 2500-MÖ 64
Başkent: Şehir devletleri
Yönetim: Krallık
Ekonomi: Koloncilık (deniz)
Din: Çok tanrılı
Eserleri: Alfabe
Özellikleri: Kartaca Savaşları

İBRANİLER

MÖ 2000
Başkent: Kudus
Yönetim: Krallık
Ekonomi: Hayvancılık
Din: Musevilik
Eserleri: Süleyman Mabedi
Özellikleri: On Emir, Dinlerini millileştirdiler.

MISIR

MÖ 3000 – MÖ 525
Başkent: Memfis
Yönetim: Krallık
Ekonomi: Tarım
Din: Çok tanrılı
Eserleri: Piramitler
Özellikleri: Kadeş Barış Antlaşması, Nil Nehri, Güneş Takvimi, Matematik, Hiyeroglif, Mumyacılar,

İRAN

MÖ 2550
Başkent: Sus (Persepolis)
Yönetim: Krallık
Ekonomi: (Şehinşah)
Ekonomi: Hayvancılık - Ganimet
Din: Çok tanrılı
Eserleri: Kral Yolu
Özellikleri: Satraplık, Satrap, Posta örgütü, Şahgözü

ANADOLU
UYGARLIKLARI

MÖ 1700 – MÖ 700
Başkent: Hattuşaş
Yönetim: Krallık
Ekonomi: Tarım-Ticaret
Din: Çok tanrılı (Bin Tanrılı İli)
Eserleri: İvriz ve Yazılıkaya kabartmaları - Alacahöyük
Özellikleri: Pankuş, Tavananna, Tımar sistemi, Medeni Kanun, Kadeş Barış Antlaşması

FRİGLER

MÖ 800 – MÖ 676
Başkent: Gordion
Yönetim: Krallık (Midas)
Ekonomi: Tarım-Madencilik
Din: Çok tanrılı (Kıbele)
Eserleri: Tapates - Flbua
Özellikleri: Tımarı koruyan kanunlar hazırladılar.

URARTULAR

MÖ 800 – MÖ 700
Başkent: Tuşpa
Yönetim: Krallık
Ekonomi: Tarım-Madencilik
Din: Çok tanrılı (Haldi)
Eserleri: Van Kalesi - Şamran Su Kanalı
Özellikleri: Oda şeklinde kaya mezarları (Ahiret inancı).

LİDYALILAR

MÖ 667 – MÖ 546
Başkent: Sardes (Sard)
Yönetim: Krallık
Ekonomi: Kara Koloncilığı
Din: Çok tanrılı
Eserleri: Karun Hazinehaneleri
Özellikleri: Paranın icadı, Üçreli Ordu

İYONLAR

MÖ 667 – MÖ 546
Başkent: Efes-Milet (Şehir devletleri)
Yönetim: Tiranlık-Demokrasi
Ekonomi: Kara Koloncilığı
Din: Çok tanrılı
Eserleri: Artemis Tapınağı
Özellikleri: Deniz Koloncilığı

EGE
UYGARLIKLARI

Başkent: Knossos
Yönetim: Krallık - Demokrasi
Ekonomi: Deniz Koloncilığı
Din: Çok tanrılı
Eserleri: Knossos Sarayı
Özellikleri: Akdeniz'in ilk denizcileri

GİRİT

MİKEN

Başkent: Miken
Yönetim: Krallık
Ekonomi: Deniz Koloncilığı
Din: Çok tanrılı
Eserleri: Knossos Sarayı
Özellikleri: Kral Agememnon, Truva Savaşları

YUNAN

Başkent: Şehir devletleri (Polis)
Yönetim: Krallık - Demokrasi
Ekonomi: Deniz Koloncilığı
Din: Çok tanrılı (Zeus)
Eserleri: Athena Tapınağı, Zeus Heykeli
Özellikleri: Peloponez Savaşları, Alfabe, Olimpiyatlar, Kanunlar.

ROMA

MÖ 753 - 395
Başkent: Roma
Yönetim: Krallık, Cumhuriyet, İmparatorluk
Ekonomi: Deniz Koloncilığı, Tarım, Ticaret, Sanat.
Din: Çok tanrılı, Hristiyanlık
Eserleri: Aspendos Tiyatrosu, Ayasofya, Bozdoğan Su Kemeri, Augustus Tapınağı
Özellikleri: Kartaca Savaşları, 12 Levha Kanunları.

TÜRK UYGARLIĞI

Başkent: Ötüken
Yönetim: Monarşi (Hakan)
Ekonomi: Hayvancılık - Ticaret
Din: Gök tanrı (tek tanrılı)
Eserleri: Tötö kanal, Orhun Abideleri
Özellikleri: On İki Hayvanlı Takvim

Etkinlik-2

Aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına “D” yanlış olanların ise “Y” yazınız.

- ☐ 1 Ateş, Cilalı Taş (Neolitik) Dönemi'nin sonunda bulunmuştur.
- ☐ 2 İnsanlık tarihinde en uzun çağ, Taş Çağı'dır.
- ☐ 3 Tarih Öncesi Devirler dünyanın her yerinde aynı sırayla yaşanmamıştır.
- ☐ 4 Yontma Taş Dönemi insanları tamamen doğaya bağlı olarak yaşamıştır.
- ☐ 5 Konya, Akşehir Dursunlu fosil yatakları, Anadolu'da insan varlığına ilişkin kalıntıların ele geçirildiği en eski buluntu yeridir.
- ☐ 6 Mağara yaşamı, korunma ve sığınma ihtiyacının doğal sonucudur.
- ☐ 7 İnsanlar, toplayıcı ve tüketici toplumdaki üretici topluma tarım hayatı ile geçmişlerdir.
- ☐ 8 Çatalhöyük dünyanın bilinen en eski tapınak kalıntısıdır.
- ☐ 9 Toprakta kendiliğinden yetişen ürünlere artık ürün adı verilmiştir.
- ☐ 10 Destanların yazının henüz bulunmadığı ve yaygınlaşmadığı bir kültürde doğmuş ve dilden dile, toplumdaki topluma, nesilden nesillere aktarılmış olmaları, bozulmalara uğramasını da kaçınılmaz kılmıştır.

Etkinlik-3

Aşağıdaki tablonun numaralı kutucuklarında bazı nesne isimlerine yer verilmiştir. Bu nesne isimlerini temsil eden numaraları tabloda ait oldukları devirlerin karşısına yazınız.

Ateşin icadı	Kil tablet	Çömlekçi çarkı	Megaron tipi evler	Hiyeroglif	Seramik kaplar	Sömürgecilik Faaliyetleri	Alfabe
İlk alet yapımı	Artı ürün	Toplumsal iş bölümü	Çivi yazısı	Kadeş Antlaşması	İlk yazılı hukuk kuralları	Kağıt	Para

Tarih Öncesi Dönemler

Tarihî Çağlar

1. İnsanoğlun yeryüzündeki serüveninin başlangıcında insanoğlu belirli bir bölgeye bağlı kalmamış, sürekli olarak yer değiştirmiştir. İnsanların bu göçebe yaşam tarzı çok uzun süre devam etmiş ve yerleşik hayat düzeninin ortaya çıkması ancak Neolitik Dönem'de tarımın başlamasıyla gerçekleşmiştir.

Buna göre insanoğlunun göçebe yaşam tarzını uzun süre devam ettirmesinin nedeni daha çok aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Sanat anlayışıyla
- B) Dini inancıyla
- C) Kültürel etkileşimiyle
- D) Ekonomik faaliyetleriyle
- E) Siyasi yapılarıyla

2. Buzul Çağı'nın yavaş yavaş sona ermesi ile Kuzey Yarım Küre'de Mezopotamya, Güney Doğu Anadolu ve Akdeniz'in doğu kıyılarını içine alan bölgede ılıman iklim kuşakları oluşmuş ve insanların ilk yerleşimleri bu bölgede yoğunlaşmıştır.

Verilen bilgideki bu bölgenin adı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bereketli Hilal
- B) Horasan
- C) Balkanlar
- D) Sina Yarımadası
- E) Kafkaslar

3. Yeni Taş Dönemi'nde insanoğlunun yabani tahılları ıslah ederek tarımsal üretime geçmesi aşağıdakilerden hangisine ortam hazırladığı savunulamaz?

- A) Ticaretin başlamasının
- B) İlk alet yapımının ortaya çıkmasının
- C) Sosyal hayatın gelişmesinin
- D) Barınma biçimin geliştirilmesinin
- E) Sanatsal faaliyetlerin geliştirilmesinin

4. Tarih Öncesi Dönem'de yaşayan toplumların siyasi yapılanmaları, ekonomileri, inançları, sanat anlayışları, birbirleriyle ve çevre toplumlarla ilişkileri hakkında çalışan bir tarihçi aşağıdaki kaynakların hangisinden faydalanabilir?

- A) Hiyeroglifler
- B) Paralar
- C) Kitabeler
- D) Arkeolojik buluntular
- E) Kil tabletler

5. Anadolu'da yapılan kazı çalışmaları sonucunda ortaya çıkarılan aşağıdaki bulgulardan hangisi avcı-toplayıcı yaşam biçiminin terk edilmeye başlandığına kanıt olarak gösterilemez?

- A) Orak ve sabanlar
- B) Seramik kaplar
- C) Tohumluk buğday
- D) Megaron tipi evler
- E) Mağara resimleri

6. Ünlü tarihçi İbrahim Kafesoğlu'nun "Medeniyet, milletlerarası ortak değerler seviyesine yükselen anlayış, davranış ve yaşama vasıtalarının bütünüdür. Bu ortak değerlerin kaynağı kültürlerdir." sözlerinde geçen "milletlerarası ortak değerlere" aşağıdakilerden hangisi örnek olarak gösterilemez?

- A) Alfabe
- B) Pusula
- C) Ziggurat
- D) Matbaa
- E) Takvim

7. Dünyanın bazı bölgelerinde Tarih Öncesi Dönemleri yaşayan toplumlar araştırıldığında, bu bölgelerde birkaç devrin aynı anda yaşandığı tespit edilmiştir.

Bu duruma,

- I. doğal afetler,
- II. göçler,
- III. savaşlar

gelişmelerinden hangilerinin neden olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

8. Tarih öncesi dönemlerde yaşayan toplumlar hakkındaki bilgilerimiz ancak onlardan kalan eşya ve araçların incelenmesiyle elde edilir.

Buna göre Anadolu'da tarih öncesi dönemlere ait bir kültür merkezinde kazı yapan bir arkeoloğun;

- I. demir baltalar,
- II. çivi yazılı tabletler,
- III. mağara resimleri

bulgularından hangilerine rastlamış olması mümkün değildir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

9. Bugünkü Çanakkale bölgesinde yapılan kazılar sonrasında MÖ 3000 yıllarında oluşturulmuş Truva medeniyetine rastlanmıştır. Bu araştırmalar sonucunda Truva'da taş temelli, kerpiç duvarlı, salonu olan evler ortaya çıkarılmıştır. Buralarda ayrıca megaron tipi evler, çeşitli renklerde boyanmış vazolar, tunç ve altından yapılmış süs eşyaları da bulunmuştur.

Bu bilgilere göre Truva'yla ilgili;

- I. bölge insanının madeni işlemeyi bildiği,
- II. tarih öncesi dönemlerin sırayla yaşandığı,
- III. barınma ihtiyacının karşılandığı

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

10. Konya Çatalhöyük'te yürütülen kazılarda ahşap kaplar, kutular, kemiklerden yapılmış takılar, çakmak taşından hançerler ile obsidyen ok ve mızrak uçları bulunmuştur. Kazılarda ele geçen malzemeler içinde en dikkat çekenleri pişmiş topraktan yapılmış kap kacaklar ve bereket tanrıçası heykelleridir.

Verilen bu bilgilere göre Çatalhöyük halkıyla ilgili;

- I. tarım faaliyetlerinin inanç sistemini etkilediği,
- II. maden işlemenin öğrenildiği,
- III. savaş aletlerinin kullanıldığı

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

11. I. Seramik sanatının başlaması
II. Köy ve kasaba kültürünün oluşması
III. Ateşin kontrol altına alınması
IV. Toplumlar arasında ilişkilerin artması

Tarih öncesi dönemle ilgili verilen gelişmelerden hangilerinin, üretim artışının sonucunda ortaya çıktığı söylenebilir?

- A) I ve II B) II ve III C) I ve IV
D) III ve IV E) I, II ve IV

12. • Artı üretim kavramı ortaya çıkmıştır.
• Bitki liflerinden eşyalar yapılmıştır.
• Hayvanlar evcilleştirilmiştir.
• Köy ve kasaba kültürü doğmuştur.

Bazı özellikleri verilen bu dönem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Demir B) Kalkolitik
C) Eski Taş D) Tunç
E) Yeni Taş

Etkinlik-1

Aşağıda verilen dilsiz haritada İlk Çağ'da kurulan uygarlıkların yerlerini numaralı bölüme yazınız.

İlk Çağ Uygarlıkları

Hint

Çin

Fenikeliler

Girit

Urartular

Sümerler

Persler

İyonyalılar

Frigler

Asurlular

Mısır

Yunan

Lidyalılar

Hititler

Asya Hunları

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

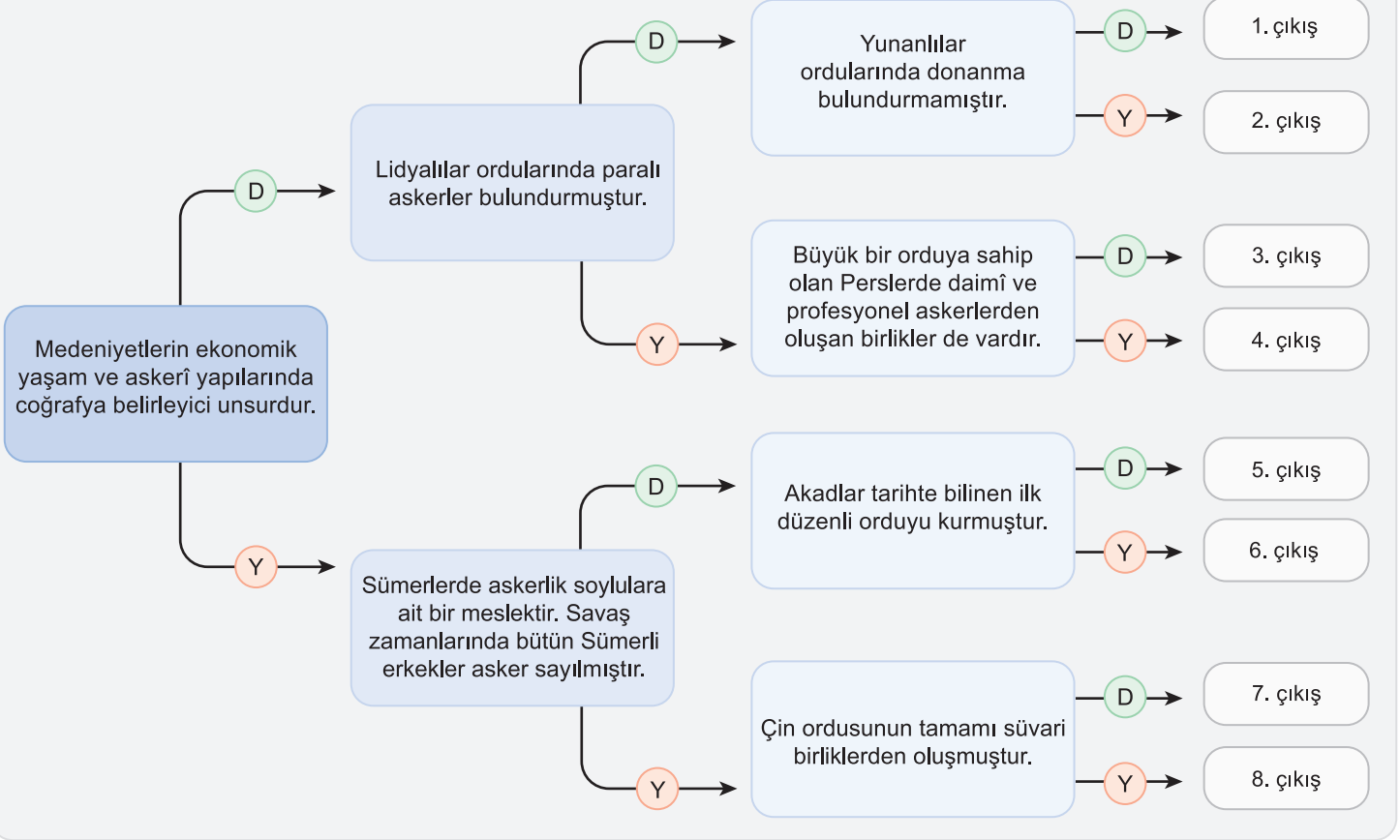
14.

15.

Etkinlik-9

Aşağıdaki ifadelerin ilkinden başlayarak ifade doğru ise D yolunu, yanlış ise Y yolunu takip ediniz. Ulaştığınız çıkışı işaretleyiniz.

Etkinlik-10

Aşağıdaki Eski Çağ'da yapılan göç hareketlerinin nedenlerinin türünü tabloda boş bırakılan yerlere yazınız.

Göç Nedeni	Türü
İklimin soğuk geçmesine bağlı olarak yaşanan salgın hastalıklar	
Bağımsızlığı koruma düşüncesi	
Hayvansal hastalıklar ve otlakların yetersiz kalması	
Nüfusun hızlı artışına bağlı olarak arazilerin yetersiz kalması	
Boylar arasındaki anlaşmazlıklar ve mücadeleler	
Yeni yerler bulma ve fethetme isteği	

1. İnsanların eski çağlardan beri birlikte yaşama gereksinimlerinin;

- I. hukuk kuralları,
- II. siyasi örgütlenmeler,
- III. ticari faaliyetler

durumlarından hangilerinin ortaya çıkmasına ortam hazırladığı savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

2. Tarih dersinde İlayda, İlk Çağ'da şehir devleti tanımlamalarını sınıfa anlatma görevi almıştır.

İlayda'nın bu anlatımında;

- I. site,
- II. nom,
- III. polis

tanımlamalarından hangilerine değinmesi beklenir?

- A) Yalnız I B) II ve III C) I ve III
D) I ve II E) I, II ve III

3. Tarih dersinde öğretmen, öğrencilerinden Hititlerle ilgili bilgi vermelerini istemiş ve şu cevapları almıştır:

Murat: Ülkelerini satraplık adı verilen eyaletlere ayırmışlardır.

Elif: Anadolu'da medeni kanunla ilgili ilk çalışmaları yapmışlardır.

Göktuğ: Asillerden oluşan Pankuş meclisini oluşturmuşlardır.

Pınar: Suriye topraklarına hâkim olma düşüncesinden dolayı Mısır ile Kadeş Savaşı'nı yapmışlardır.

Berat: Krallar tanrılarına hesap vermek amacıyla anal adı verilen yıllıklar yazmışlardır.

Buna göre, öğrencilerden hangisinin verdiği bilgi yanlıştır?

- A) Göktuğ B) Pınar C) Murat
D) Berat E) Elif

4. • "Ensi" veya "Patesi" denen rahip-krallar; başrahip, başyargıç ve başkomutandı.
• Krallar devlet yönetiminde alacağı kararlarda "pankuş" adı verilen bir meclise danıştırdı.
• Tanrı-kral olarak kabul edilen, insan şeklinde tanrı sayılan firavunlar; toprakların, malların ve insanların sahibi olarak görülmüştür.
• Devlet yönetiminde sırasıyla krallık, cumhuriyet ve imparatorluk dönemleri yaşanmıştır.

Verilen özellikler aşağıdaki İlk Çağ medeniyetleriyle eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

- A) Mısır B) Hitit C) Sümer
D) Roma E) Yunan

5. İlk Çağ'da, farklı milletleri yönetimi altına alan merkezi krallıkların ortaya çıkmasında;

- I. madenden silahların yapılması,
- II. atın evcilleştirilip askerî alanda kullanılması,
- III. sürekli ve düzenli orduların kurulması

gelişmelerinden hangileri etkili olmuştur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

6. Bir tarihçi Mısır uygarlığıyla ilgili araştırmasına aşağıdakilerden hangisini alamaz?

- A) Piramitler
B) 12 Levha Kanunları
C) Amon-Ra Tapınağı
D) Firavunlar
E) Kadeş Antlaşması

7. İlk Çağ'da meydana gelen,

- Pers İmparatorluğu'nun yıkılması
- Doğu ile Batı'nın ekonomik ve kültürel yakınlaşması
- Helenizm uygarlığının doğması

gelişmeleri aşağıdakilerden hangisinin sonuçları arasında yer alır?

- A) Ege göçlerinin
- B) Kadeş Savaşı'nın
- C) Amurru göçlerinin
- D) İskender'in Asya Seferi'nin
- E) Kartaca Savaşlarının

8. İlk Çağ'da Mezopotamya, Mısır, Anadolu gibi bölgelerde geniş alanlara hükmeden ve monarşi ile yönetilen güçlü siyasi oluşumlar ortaya çıkmış; monarşi ile yönetilen bu devletlerde krallar egemenliklerini ilahi bir güce dayandırmışlardır.

Bu durum, İlk Çağ'da krallara;

- I. halkın kendisine bağlılığını artırma
- II. kişisel otoritelerini güçlendirme,
- III. egemen oldukları geniş topraklar üzerinde daha kolay yönetim sağlama

faydalarından hangilerini sağladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

9. İlk Çağ'da krallar aşağıdakilerden hangisini, hâkim oldukları topraklar üzerinde merkezi otoritelerini güçlendirmek amacıyla uyguladığı söylenemez?

- A) Egemenliklerini ilahi bir güce dayandırma
- B) Ülkelerini merkezden atanan valilerce yönetme
- C) Ülke yönetiminde halkın seçtiği temsilcilerden oluşan meclisler kurma
- D) Doğrudan hükümdara bağlı, düzenli ve güçlü ordular kurma
- E) Yasama, yürütme ve yargı güçlerini ellerinde bulundurma

- 10. • Hititlerde krallar gücünü tanrıdan aldığına inanır ve emirlerini tanrının emriymiş gibi görürlerdi.
- Mısır medeniyetinde ülke tanrı-kral olarak kabul edilen, insan şeklinde tanrı sayılan firavunlar tarafından yönetilirdi. Firavun, tek ve en büyük otorite sahibiydi.

Bu bilgilere göre her iki uygarlıkla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Hititler yönetim alanında Mısırlıları etkilemiştir.
- B) Krallar, ülkelerinde otoritelerini güçlendirmeye çalışmışlardır.
- C) Hititler Mısır'da bulunan tüm tanrılara inanmışlardır.
- D) Krallar halk tarafından seçimle belirlenmiştir.
- E) Her iki uygarlıkta federatif yönetim biçimini benimsemiştir.

4<

- 11. Teokrazi: Devletlerin din adamları tarafından din kuralları ile yönetilmesi ya da kısaca devlet yönetiminde din etkisinin görülmesidir.

Aşağıda verilenlerden hangisi İlk Çağ'da kurulan devletlerde böyle bir yapının varlığının göstergesi olamaz?

- A) Sümer şehir devletlerinin "patesi" veya "ensi" adı verilen rahip krallar tarafından yönetilmesi
- B) Mısır firavunlarının aynı zamanda tanrı olarak görülmesi
- C) Perslerde merkezi yönetim içerisinde hükümdarlar üzerinde yaptırım güçleri olan din adamları konseyinin bulunması
- D) Hititlerde kralların emirlerinin tanrının emriymiş gibi kabul edilmesi
- E) Friglerin bereket tanrıçası "Kibele"ye inanması

1. Atina ve Sparta gibi Yunan şehir devletlerinde kralın hak ve yetkileri meclisler tarafından kısıtlanmıştır.

Yunan şehir devletlerindeki bu gelişmenin;

- I. halk meclislerinin tek egemen güç hâline gelmesi,
- II. meclislerin yetkilerinin artması,
- III. aristokratik yönetim anlayışının güçlenmesi

durumlarından hangilerine yol açtığı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

2. İlk Çağ Yunan şehir devletlerinde aristokratlar arasından belli bir zümrenin, krallığı yönetme hakkının kendilerinde olduğunu iddia etmesi ve yöneticilerin sadece o gruptan seçilmesi aşağıda verilen yönetim şekillerinden hangisinin doğmasına ortam hazırlamıştır?

- A) Oligarşi B) Monarşi C) Mutlakiyet
D) Teokrasi E) Cumhuriyet

3. Büyük İskender, Roma ve Sasani devletlerinin geniş coğrafyalara hükmetmelerinde aşağıdakilerden hangisi etkili olduğu söylenemez?

- A) Merkezî ve güçlü bir devlet teşkilatı kurmaları
- B) Modern silahlarla donatılmış güçlü ordulara sahip olmaları
- C) Çok uluslu bir toplum yapısına sahip olmaları
- D) Ulaşım ve haberleşmeyi kolaylaştırmak amacıyla yollar inşa etmeleri
- E) Düzenli ve organize işleyen bir devlet örgütü kurmaları

4. Aşağıda verilen İlk Çağ medeniyetlerinden hangisinde küçük şehir devletleri şeklinde örgütlenmelerden ziyade merkeziyetçi bir devlet yapılanması görülmüştür?

- A) Sümer B) Girit C) Yunan
D) Pers E) İyon

5. Yunan şehir devletlerinden "Atina'da, MÖ VIII. yüzyılın sonlarında soylular tarafından krallık yönetimi kaldırılınca, bunun yerine geniş toprak sahibi asiller, kendi aralarından seçtikleri "9 yüksek memurdan" oluşan aristokratik bir hükümet kurmuşlardır."

Bu bilgide sözü edilen hükümet üyelerine verilen isim, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Raca B) Arhon C) Ensi
D) Firavun E) Şah

6. Anadolu'da tarihî yerleri görmek için geziye çıkan Fırat, gittiği bu yerde Van Kalesi'ni, Şamran adı verilen Sulama Kanalı'nı görmüştür.

Fırat'ın yaptığı bu gezide gördüğü eserler aşağıdaki uygarlıklardan hangisine aittir?

- A) Sümer B) Lidya C) Urartu
D) Asur E) Hitit

Verilen haritayı dersinde işleyen Leyla Öğretmen öğrencilerine aşağıdaki İlk Çağ medeniyetlerinden hangisiyle ilgili bilgi vermiştir?

- A) Fenike B) İyonya C) Hitit
D) Sümer E) Roma

8. İlk Çağ'da Mısır ordusu başlangıçta valilerin topladığı milis kuvvetlerden oluşmuştu. Sürekli savaş hâli içinde olmayan devlette düzenli bir orduya da ihtiyaç duyulmamıştı. Fakat iç kargaşa ve isyanlardan ders alınarak gençlerden oluşan bir ordu kurulmuştu. Mısır ordusunda paralı askerler ve köle savaşçılar da kullanılmıştı. Ayrıca sınır güvenliği için tehdit unsuru olan konargöçer savaşçılar orduda istihdam edilerek tehlike kaynağı olmaktan çıkarılmıştı.

Bu bilgilere göre Mısır ordusuyla ilgili;

- I. ordunun tamamının piyade askerlerden oluştuğu,
II. sonradan düzenli ordunun kurulduğu,
III. farklı unsurların orduda görev aldığı

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

9. Babil Kralı Hammurabi Dönemi'nde;

- I. kentlerin, merkeze bağlı valilerce yönetilmesi,
II. kentlerden merkeze sürekli rapor, merkezden kentlere de denetçiler gönderilmesi,
III. komşu devletlerle diplomatik ilişkiler kurulması

uygulamalarından hangileri, Babil ülkesinde gelişmiş bir merkezî yönetimin oluşturulduğunun en belirgin kanıtıdır?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

10. • Anadolu medeniyetlerinden Friglerin, İyonlar ve Lidyalılardan farklı olarak ekonomilerinin temelini tarım faaliyetleri ve hayvancılığa dayanması
• Urartuların tarım alanlarının sınırlı olması nedeniyle daha çok hayvancılık ve madencilikle uğraşmaları
• Mısır'da Nil Nehri ve verimli ovaların varlığından dolayı Mısırlıların temel geçim kaynağının tarım olması

Bu uygarlıkların ekonomik uğraşlarındaki belirleyici unsur aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsan ihtiyaçları
B) Coğrafya ve iklim koşulları
C) Dini kurallar
D) Kültürel özellikler
E) Irki özellikler

11. İlk Çağ'da Sümerler otuzun üzerinde şehir ve kasabanın bulunduğu Güney Mezopotamya'da kurulmuştur. Her büyük şehir bir krallık gibi örgütlenmiştir. Krallar devletin idare yetkisini ellerinde tutmanın yanında başrahip, başkomutan ve başyargıç olma niteliklerine de sahiptir. Kentler arasında sınır anlaşmazlığı sebebiyle uzun süren savaşlar yaşandığından kentlerin etrafı surlarla çevrilmiştir.

Bu bilgilere göre Sümerlerle ilgili;

- I. teokratik yönetim özelliklerinin bulunduğu,
II. siyasi birlikteliklerinin oluşturulamadığı,
III. kralların şehirlerinde otoritelerini artırmaya çalıştığı

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

12. MÖ 586 yılında Yahuda Krallığı'nı istila ederek Kudüs Mabedi'ni tahrip edip Yahudi nüfusunun büyük bir kısmını sürgün eden devlet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Babil B) Hitit C) Roma
D) Pers E) Asur

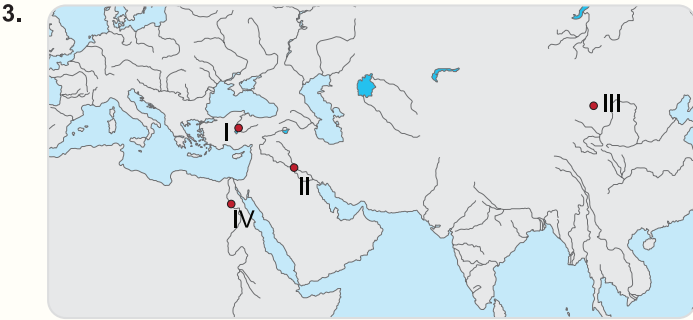

1. İlk Çağ'da Türkistan medeniyet havzasıyla ilgili araştırma yapan bir tarihçinin aşağıdaki özelliklerden hangisiyle karşılaşması beklenemez?

- A) Konargöçer toplumsal yapı
- B) Ordu-millet anlayışı
- C) Kut anlayışı
- D) Boy teşkilatlanması
- E) Yazılı hukuk kuralları

2. İlk Çağ'da mezar taşı, sınırları belirtmek ve askerî zaferleri anmak için kullanılan dikey taş levhalara verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Stel
- B) Piramit
- C) Kurgan
- D) Tapates
- E) Kale

Haritada numaralandırılarak verilen İlk Çağ'daki medeniyet havzalarının doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisidir?

- A)

I.	Anadolu
II.	Mezopotamya
III.	Mısır
IV.	Türkistan
- B)

I.	Türkistan
II.	Mısır
III.	Anadolu
IV.	Mezopotamya
- C)

I.	Anadolu
II.	Mezopotamya
III.	Türkistan
IV.	Mısır
- D)

I.	Mısır
II.	Türkistan
III.	Mezopotamya
IV.	Anadolu
- E)

I.	Mezopotamya
II.	Mısır
III.	Anadolu
IV.	Türkistan

4. Aşağıdakilerden hangisi İlk Çağ'da Sümerlere ait şehir yerleşkelerinden biri değildir?

- A) Uruk
- B) Hattuşuş
- C) Umma
- D) Nippur
- E) Lagaş

- 5.
- MÖ 2350-2150 tarihleri arasında Mezopotamya'da siyasi varlıklarını sürdürmüşlerdir.
 - İmparatorluk adı verilen sistemin temellerini atmışlardır.
 - Kral Sargon ve Naramsin'in Anadolu'ya düzenlediği sefere ilişkin kayıtlar Anadolu tarihi hakkındaki ilk yazılı bilgileri oluşturmaktadır.

Bazı özellikleri verilen İlk Çağ uygarlığı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Asurlar
- B) Hititler
- C) Akadlar
- D) Sümerler
- E) Persler

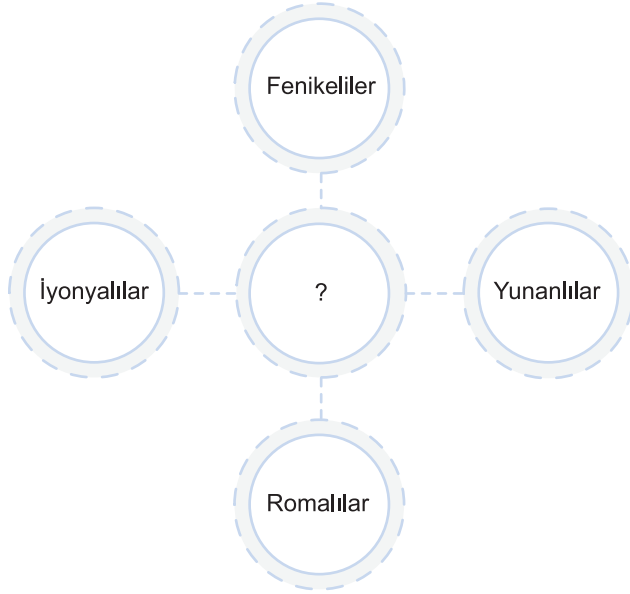
6. Aşağıdaki Anadolu uygarlıklarından hangisinin kurulduğu bölge yanlış eşleştirilmiştir?

- A) Lidyalılar – Manisa
- B) Hititler – Çorum
- C) Urartular – Antalya
- D) Frigler – Ankara
- E) İyonlar – İzmir

7. Aşağıdakilerden hangisi İlk Çağ'da Türk hükümdarlarının kullandığı ünvanlardan biri değildir?

- A) Şanyü B) Tanhu C) Kağan
D) Tiran E) Han

8.

Verilen şemadaki İlk Çağ uygarlıklarının ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kuruldukları bölge
B) Ekonomik faaliyetleri
C) Yönetim şekilleri
D) Hukuk kuralları
E) Ordu yapısı

9. Aşağıda verilen hükümdarlardan hangisinin bir Türk devletinin kuruluşunu gerçekleştirdiği söylenemez?

- A) Bumin B) Attila C) Kutluk
D) Balamir E) Kutluk Bilge

10.

Günümüz Çorum Boğazkale'deki "Arslanlı Kapı" aşağıdaki İlk Çağ uygarlıklarından hangisine aittir?

- A) Hititler B) Persler C) Frigler
D) Lidyalılar E) Urartular

11. Aşağıdakilerden hangisi Asya Hun Devleti'nin ordu yapısıyla ilgili değildir?

4<

- A) Süvari birlikleri
B) Turan taktiği
C) Deniz kuvvetleri
D) Tümen birliği
E) Isıklı ok

12. İlk Çağ Mezopotamya uygarlıklarının yönetim ve ordu sistemiyle ilgili araştırma yapan bir tarihçinin aşağıdakilerden hangisiyle karşılaşması beklenemez?

- A) Rahip-kral anlayışı
B) Şehir devletleri
C) Tarihin ilk düzenli ordusu
D) İlk imparatorluk düzeni
E) Lejyon birlikleri

1. Aşağıdaki haritada Anadolu uygarlıklarından bir bölümüne yer vermiştir.

Uygarlıkların kuruldukları bölgeler düşünüldüğünde haritada numaralandırılmış yerlere aşağıdaki uygarlıkların hangileri sırasıyla getirilmelidir?

	I	II	III
A)	Urartular	Lidyalılar	Frigler
B)	Frigler	Hititler	İyonlar
C)	Hititler	Frigler	Urartular
D)	Urartular	Lidyalılar	İyonlar
E)	Lidyalılar	Hitit	Urartular

2. **Yeliz:** "İlk kez hayvan derisinden üretilen parşömenler birleştirilerek kitap hâline getirilmiştir." demiştir.

Hasan: "Asklepion Sağlık Merkezi ve Zeos Tapınağı da bu dönemde yapılmıştır." diye ilave etmiştir.

Bu diyalogda sözü edilen uygarlık aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Lidya B) Mısır C) Bergama
D) Sümer E) Girit

3. **Ali:** "... kara kolonileri kurmuş ve yaptıkları ticaret yolları sayesinde Anadolu'yla güçlü bir ticaret bağı oluşturmuşlardır. Bu ticaret faaliyetleriyle, Sümerlerden öğrendikleri yazıyı Anadolu'ya getirmiş ve burada tarih çağlarının başlamasını sağlamışlardır."

Fırat: "Bu devlet dünyadaki ilk kütüphaneyi kurmuştur."

Bu diyalogda sözü edilen uygarlık aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Asur B) Mısır C) Bergama
D) Akad E) Lidya

4. Aşağıdakilerden hangisi Eski Çağ'da Mezopotamya'da meydana gelen bir gelişme değildir?

- A) Olimpiyat oyunlarının düzenlenmesi
B) Dört işlemin kullanılması
C) Bazı gök cisimlerinin hareketlerinin incelenmesi
D) Çok tanrılı inancın yaygın olması
E) Tapınakların inşa edilmesi

5. Büyük İskender'in "Asya Seferi" sonrasında Yunan kültürü ile doğu kültürleri birbiriyle kaynaşmıştır. Bu sayede Doğu ve Batı kültürlerinin sentezi olan "Helenizm" adında yeni bir kültür ortaya çıkmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu kültürün yayıldığı alanlar arasında gösterilemez?

- A) Anadolu B) İran C) Mısır
D) Çin E) Suriye

6. Fırat ve Dicle ırmakları arasında kalan ve "Bereketli Hilal" olarak gösterilen Mezopotamya, insanlık tarihinin bilinen en eski yerleşim yerlerindendir. Önemli inanç merkezlerine sahip olan bu bölgede kadim Sümer, Asur ve Bâbil gibi birçok medeniyet kurulmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi bu bölgede kurulmuş medeniyetlerin uygarlık tarihinde öncülük ettiği icatlar arasında gösterilemez?

- A) Matbaa B) Kanun C) Yazı
D) Ay takvimi E) Kütüphane

7. Sasanilerde, Tanrı Ahuramazda'nın yeryüzündeki temsilcisi olarak mutlak otoriteye sahip olan Şehinşahların ölümlerinden sonra ortaya çıkan iktidar kavgaları, merkezî otoritenin zayıf düşmesine yol açmıştır.

Buna göre, Sasanilerle ilgili olarak;

- I. Hâkimiyetin kaynağı ilahi kökenlidir.
- II. Veraset sisteminde belirsizlik yaşanmıştır.
- III. Çok uluslu devlet yapısı görülmüştür.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

8. I. Ciltçilik
II. Dokumacılık
III. Heykelticilik
IV. Demir işlemeciliği
V. Tapınak mimarisi

Verilenlerden hangileri Uygurlara kadar Türkistan'da kurulan ilk Türk devletleri döneminde gelişen sanat dallarındandır?

- A) I ve II B) II ve III C) IV ve V
D) II, III ve IV E) III, IV ve V

9. **Türkistan Türk sanatında saray, tapınak, kale gibi yapılara rastlanmamasının sebebi aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Yapıların çok sert Asya iklimine dayanamaması
B) Saldırıları karşı savunmaya ihtiyaç duyulması
C) Yerleşik yaşamın geç dönemlerde ortaya çıkması
D) Mimari yapı malzemelerinin bulunmaması
E) Dinî inançlarının olmaması

10. **Aşağıdakilerden hangisi konargöçer hayatın Türklerde ortaya çıkardığı durumlardan biri değildir?**

- A) Çadır sanatının gelişmesi
B) Çok katlı sarayların inşa edilmesi
C) Mevsimsel göçlerin yaşanması
D) Atın evcilleştirilmesi
E) Taşınabilir sanat anlayışının oluşması

11. İlk Çağ'da Mısır, Fenike, Çin, Hint ve Türk gibi milletlerden bilim insanlarının çalışmaları, medeniyetin gelişmesine katkı sağlamıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu uygarlıklarından bilimsel çalışmalarından biri değildir?

- A) Takvim B) Matbaa C) Alfabe
D) Para E) Matematik

12. İlk Türkler güneş, Ay, yıldız, ırmak, dağ, büyük kaya, orman, ateş, yer, su ve yıldırım gibi birer ruh taşıdığına inanmışlar ve devlet reislerinin başkanlığında belirli günlerde dinî törenler yapmışlar, bu törenlerde Gök Tanrı'ya ve atalarının ruhlarına kurbanlar adanmışlardır. Türk toplumunda dualar da önemli bir yere sahip olmuş, Türkler sabah kalktıklarında Güneş'i, akşam da Ay'ı selamlamışlardır.

Bu bilgilere göre Türklerle ilgili;

- I. tek bir tanrıya inanıldığı,
- II. Kağan'ın dinî törenleri yönettiği,
- III. doğadaki bazı varlıkların kutsal sayıldığı

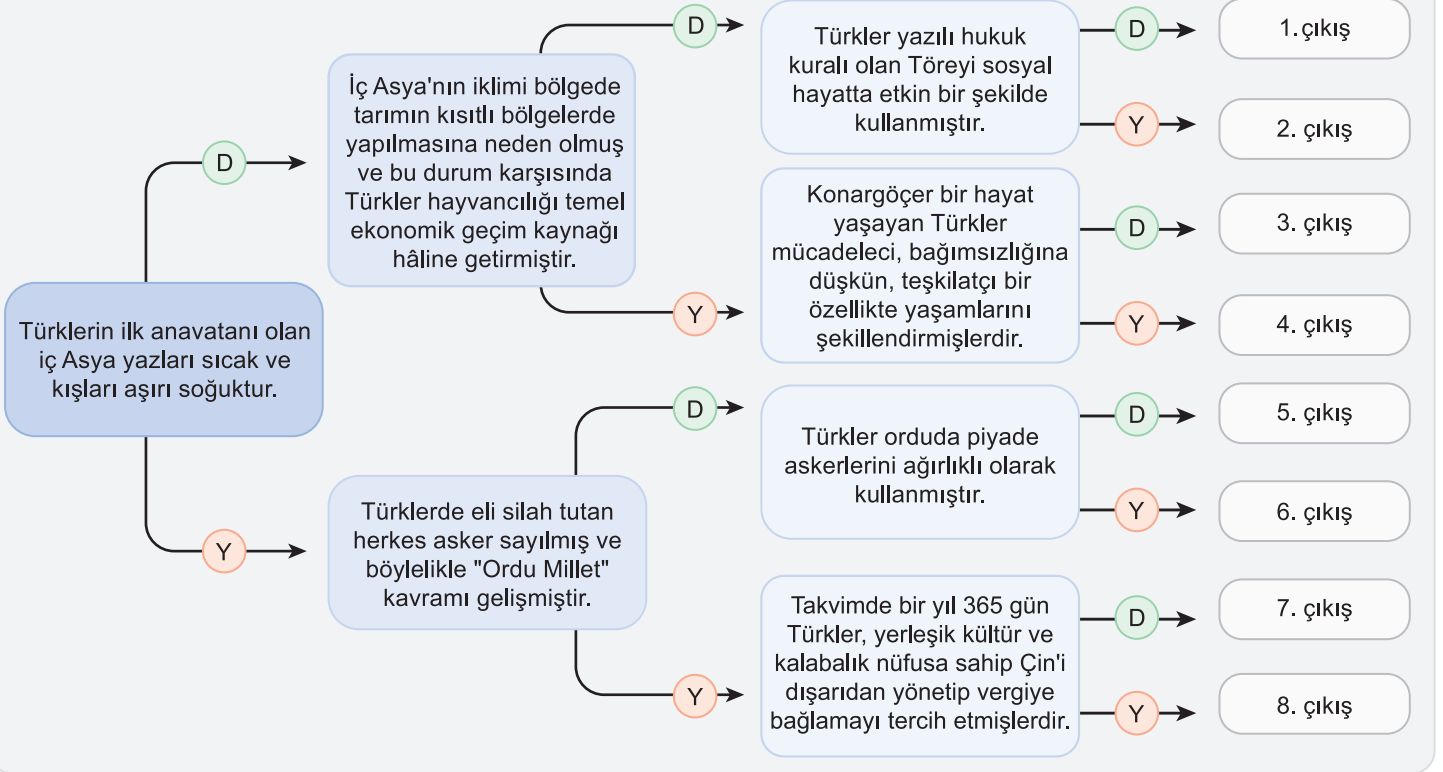
yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

Etkinlik-3

Aşağıdaki ifadelerin ilkinden başlayarak ifade doğru ise "D" yolunu, yanlış ise "Y" yolunu takip ediniz. Ulaştığınız çıkışı işaretleyiniz.

Etkinlik-4

Aşağıda verilen görsellerden hangileri konargöçer yaşam tarzıyla ilgilidir? Görsellerin altında boş bırakılan yerlere "X" işareti koyunuz.

Ok ve Yay

Eyer

At Arabası

Tapınak

Çadır

Piyade Askerler

Üzengi

Tarım

Bir arkeoloji ekibi, Güneydoğu Anadolu'da yapılan kazılarda yaklaşık 10 bin yıl öncesine ait tahıl depoları, öğütme taşları ve yerleşim kalıntıları bulur. Bu bulguların ardından Elif, insanların neden göçebe yaşamdan yerleşik yaşama geçtiğini merak eder.

Öğretmen, konuyla ilgili öğrencilerine şu bilgiyi verir: "İklim koşullarının uygun hâle gelmesiyle insanlar tarım yapmaya başlamış; böylece üretim artmış ve köy yaşamı ortaya çıkmıştır. Ayrıca hayvanların evcilleştirilmesi ve insanların ihtiyaçlarından fazlasını üretebilmesi, sosyal yaşamı da derinden etkilemiştir. Tarım faaliyetlerinin başlamasıyla insanlar sürekli yerleşim alanları kurmuş, üretim artışına bağlı olarak toplumsal iş bölümü gelişmiştir. Bu süreç yalnızca beslenme alışkanlıklarını değil; ekonomik, sosyal ve kültürel hayatı da değiştirmiştir. Bu nedenle tarihçiler, bu dönemi insanlık tarihinin en önemli dönüştürmelerinden biri olarak kabul etmektedir."

1. Bu bilgidan hareketle aşağıdakilerden hangileri Tarım Devrimi'nin sonuçları arasında gösterilemez?

- A) İlk defa sözlü hukuk kuralları oluşturulmuştur.
- B) Yeni meslek grupları ortaya çıkmıştır.
- C) İhtiyaç fazlası ürünler yetiştirilmiştir.
- D) Köy ve şehir mimarisi oluşmaya başlamıştır.
- E) Toplamlar arasında ticaret gelişmiştir.

Bir tarih öğretmeni, öğrencilerine Mezopotamya ve Mısır uygarlıklarıyla ilgili aşağıdaki bilgileri verir:

"Bazı uygarlıklar güçlü ordular kurarak geniş topraklara hâkim olmuş, bazıları ise ticaret yollarını kontrol ederek ekonomik güç kazanmıştır. Kimi uygarlıklar hukuk alanındaki düzenlemeleriyle öne çıkarken, kimileri coğrafi koşullar sayesinde uzun süre dış saldırılardan korunmuştur. Ayrıca yazılı kayıtlar ve kabartmalar, bu toplumların siyasi ve askerî faaliyetleri hakkında önemli bilgiler sunmaktadır."

Öğretmen daha sonra öğrencilerden bu bilgilerden kesin olarak çıkarılamayacak yargıları belirlemelerini ister.

2. Buna göre öğrencilerin aşağıdaki cevaplarından hangisi yanlıştır?

- A) Coğrafi koşullar, bazı uygarlıkların güvenlik ve gelişiminde etkili olmuştur.
- B) Yazılı belgeler ve sanat eserleri, tarih araştırmalarında kaynak olarak kullanılabilir.
- C) Mezopotamya uygarlıklarının tamamı aynı yöntemlerle güç kazanmıştır.
- D) Ticaret faaliyetleri devletlerin gelirlerinin artmasına yol açmıştır.
- E) Hukuk alanındaki düzenlemeler, bazı devletlerin tarihsel önem kazanmasına katkı sağlamıştır.

Bir tarih öğretmeni, öğrencilerine aşağıdaki bilgileri verir:

- Eski Mısır'da kral mutlak güce sahipti.
- Firavunların tanrının yeryüzündeki temsilcisi olduğuna inanılıyordu.
- Firavunlar adına büyük piramitler inşa edilmiştir.
- Valiler, kral adına vergi toplamış ve gerektiğinde merkeze asker göndermiştir.

Öğretmen daha sonra öğrencilerine şu soruyu yöneltmiştir:
"Bu bilgiler, Eski Mısır Devleti hakkında neyi göstermektedir?"

3. Buna göre öğrencilerin verdiği aşağıdaki cevaplardan hangisi doğrudur?

- A) Yönetimde merkezi otoritenin güçlü olduğu
- B) Halkın yönetime doğrudan katıldığı
- C) Ticaretin devlet yönetiminde büyük öneme sahip olduğu
- D) Kralların yetkilerinin sınırlı olduğu
- E) Mısır'da şehir devletleri anlayışının hâkim olduğu

Arkeolog Ela, Giza Piramitleri'ni incelerken arkadaşına şöyle demiştir:
"Bu yapılar yalnızca mezar olarak kullanılmamış olabilir. Çünkü böylesine büyük yapılar, güçlü bir yönetim, düzenli iş gücü ve firavunlara duyulan büyük saygı olmadan inşa edilemezdi."

4. Buna göre Ela'nın ulaştığı sonuç aşağıdakilerden hangisiyle en çok ilişkilidir?

- A) Mısır'da demokratik yönetim anlayışının geliştiğiyle
- B) Firavunların halk tarafından seçimle iş başına getirildiğiyle
- C) Dinî inanışların ve merkezi otoritenin toplum üzerinde etkili olduğuyla
- D) Piramitlerin yalnızca savunma amacıyla yapıldığıyla
- E) Mısır ekonomisinin tamamen deniz ticaretine dayandığıyla

Mert

"Kurultay kararlarının töreye dönüşmesi, devlet yönetiminde ortak kuralların önemsendiğini gösterir."

Ayşe

"Hun kanunlarında cezaların ağır olması toplum düzenini korumayı amaçlamıştır."

Elif

"Kanunlar karşısında kimseye ayrıcalık tanınmaması hukukun herkese eşit uygulanmaya çalışıldığını gösterir."

Can

"Bu bilgiler, Eski Türklerde yazılı anayasal bir demokratik sistemin bulunduğunu kanıtlar."

3 - 4. soruları yukarıdaki görsel ve görsel altında verilen öğrenci konuşmalarına göre cevaplayınız.

3. Buna göre öğrencilerden hangisinin yaptığı yorum görselden ve konuşmalardan çıkarılamaz?

- A) Mert B) Ayşe C) Elif D) Can E) Mert ve Elif

4. Verilen öğrenci konuşmalarından hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Hukuk toplum düzenini korumayı amaçlamıştır.
B) Toplumsal sınıf farkları hukuka yansımıştır.
C) Töre bağlayıcı kurallar içermiştir.
D) Kurultay yönetime katkı sağlamıştır.
E) Devlet yönetiminde ortak akıl önemsenmiştir.

9. SINIF 2.ÜNİTE - ESKİ ÇAĞ MEDENİYETLERİ - YAZILI SENARYOSU - 4

Adı Soyadı:

Sınıfı :

Numarası :

Puan :

1. İnsanoğlunun eski çağlardan beri araç-gereç yapmasının gerekçeleri nelerdir? Açıklayınız.

2. "Tarım Devrimi" nin insanoğlunun ekonomik yaşamı üzerine etkilerine dört örnek veriniz.

3. Günümüzde İngiltere British Museum'da sergilenen, MÖ 2600'de yapılmış, bir Sümer savaşını betimleyen ve kutu süslemesi olan Ur Standardı'ndan hareketle Sümer ordusuyla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz? Ulaşamadığınız yargıların sonundaki kutucuğu 'X' ile işaretleyiniz.

Sümerler, ordularında savaş arabası kullanmışlardır.

☐

Ordunun içerisinde hayvan gücünden yararlanılmıştır.

☐

Piyade askerleri orduda görev almıştır.

☐

Sümer kralları ordularına komuta etmemiştir.

☐

4. İlk Çağ'da Asya Hun Devleti'nin dünya askeri teşkilatına katkılarını açıklayınız.

5. Dünya tarihinde ilk düzenli orduyu oluşturan uygarlığın adını yazınız.

6. Hitit ordusunun başat unsurları piyadeler ve savaş arabalı askerlerdir. Piyadeler, savaş arabalı askerlere nispetle daha kalabalıktır. Piyadelerin temel birliği, hür erkekler arasından askerî mesleğe girenler ve imparatorluğun çeşitli bölgelerinden askere kaydedilenlerden oluşmuştur. Savaşlarda asıl vurucu unsurlardan olan piyadeler aynı zamanda sınırlardaki kalelerin güvenliğini sağlamak ve isyanları bastırmakla görevlidir. Hitit askerleri savaş aleti olarak pala ve baltanın yanı sıra açık arazilerde nizami saldırıya imkân tanıyan uzun mızraklar kullanmıştır. Hitit ordusunda kullanılan silahlar bronzdan imal edilmiştir. Hitit ordusu, düşman kuvvetlerine savaş arabalarıyla saldırarak onları zayıflattıktan sonra esas darbeyi piyadelerle indirmiştir. Hititler günümüzde Suriye sınırlarında kalan Kadeş şehrini Mısır'a karşı savunmuş ve savaştan bir süre sonra iki büyük devlet arasındaki ilk barış antlaşması olan Kadeş Antlaşması'nı imzalamıştır.

Verilen bilgiye göre Hitit ordusuyla ilgili aşağıdaki ulaşabildiğiniz yargıların sonundaki kutucuğu 'X' ile işaretleyiniz.

Orduda süvari birlikler yer almamıştır.

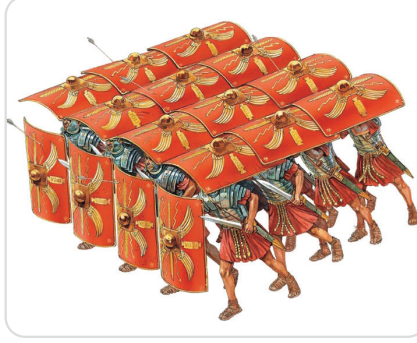
Farklı uygarlıklarla savaşılmış ve diplomatik ilişkiler kurulmuştur.

Ordu hem iç hem de dış güvenliğin sağlanmasında görev almıştır.

Madenlerden ordu için silah üretmişlerdir.

Askerlerin sayısı komşu devletlerinkinden fazla olmuştur.

7. Aşağıdaki görsellerdeki askerler hangi İlk Çağ uygarlığına aittir? Yazınız.

8. İç Asya'da İlk Çağ'da yaşayan Türk devlet ve topluluklarının savaşlarda uyguladığı taktikler hakkında bilgi veriniz.

9. • 1892'de Londra'da onun adına bir kulüp kurulmuştur.
• İslam dünyasında Hakîm unvanı verilen; Harezmi, Biruni, İbn-i Sina ve el-Heysem gibi çok yönlü İslam bilginlerinden birisidir.
• Melikşah Gözlem Evi'nde 18 yıl görev yapmış, Melikşah'ın isteği ile yeni bir takvim hazırlamış ve güneş yılını 365 gün olarak belirlemiştir.

Yukarıda bazı bilgiler verilen bilim insanı kimdir? Yazınız.

10. Konargöçer yaşamın İlk Çağ'da kurulan Türk devletlerinin hukuk sistemine etkilerini açıklayınız.

Ünite Konu Başlıkları

Orta Çağ'da Yaşanan Kitlesele Göçler

Orta Çağ'daki Başlıca Devletlerin Yönetim ve Ordu Yapıları

Orta Çağ'da Bilim, Kültür ve Sanat

Orta Çağ'da Ticaret Yolları

Bu ünite de neler öğreneceğiz?

Kavimler Göçü'nü ve XI. yüzyıla kadar Türk toplumlarının yaptıkları kitlesele göçleri

Göçlerin Avrupa ve Asya'daki kavimler ve devletler üzerinde meydana getirdiği değişimin etkilerini

Orta Çağ'daki İpek, Baharat ve Kürk yollarına dair bilgileri

Kitlesele göçlere neden olan unsurları siyasi, sosyal ve ekonomik açılarından sınıflandırmayı

Sasaniler, Göktürkler, Uyğurlar, Çin, Batı Roma ve Doğu Roma İmparatorluğu, Medine İslam Devleti, Emeviler ve Abbasilerin yönetim anlayışı ve ordu yapılarının özelliklerini

Orta Çağ'daki İslam, Batı ve Asya medeniyet havzalarının bilim, kültür ve sanata dair etkilerini

ORTA ÇAĞ'DA YAŞANAN KİTLESEL GÖÇLER

KAVİMLER GÖÇÜ 375
KARANLIK ÇAĞ'IN BAŞLANGICI

- Asya Hun Devleti'nin yıkılmasından sonra Karadeniz'in kuzeyine göç eden Hunlar, barbar kavimleri Avrupa'nın içine doğru hareketlendirmişlerdir.
- Kavimlerin yıllarca süren bu hareketine Kavimler Göçü denir.
- Barbar kavimlerin istilasına dayanmayan Roma İmparatorluğu ikiye ayrılmıştır (395).
- Batı Roma 476'da Doğu Roma 1453'te yıkılmıştır.

TOPRAK SAHİBİ SOYLULAR
FEODALİTE (DEREBEYLİK)

- Orta Çağ Avrupası'nda kralların güç kaybetmesiyle ortaya çıkan bir sistemdir.
- Barbar kavimlere karşı korumasız durumda olan halk, çalışma karşılığında soylular tarafından korunmuştur.
- Soylularla halk arasında "Fief Sözleşmesi" yapıldı.

ORTA ÇAĞ AVRUPASI'NDA
TOPLUMSAL SINIFLAR

KİLİSE

- Kavimler Göçü'nün yaşandığı dönemde kilise, kök salmak ve yayılmak için yaşanan korku ve karmaşa ortamından faydalanmıştır.
- Din adamları Aforoz, Enterdi, Engizisyon ve Endülijans gibi yetkilerle halk üzerinde etkili oluşturdular.
- Kilise eğitim üzerinde etkili olup skolastik düşünce Avrupa'da yaygındır.

HRİSTİYANLIK

- Roma'da 313'de ilan edilen Milano Fermanı ile serbest bırakılmış 381'de devletin resmî dini olmuştur.
- İlk mezhep ayrılıkları İznik Konsülü ile oluşmaya başlamıştır.
- Katolik ve Ortodoks olmak üzere iki mezhebe ayrılmıştır.

AVRUPA HUN DEVLETİ

- Balamir tarafından Macaristan'da kuruldu.
- Uldız Dönemi'nde dış politika şekillendi.

Attila Dönemi

- En parlak dönemdir.
- Margus ve Anatolyus antlaşmalarıyla Doğu Roma baskı altına alındı.
- Roma ve Galya seferleriyle Batı Roma baskı altına alındı.
- "Tanrı'nın Kırbağı" ünvanıyla anıldı.

TÜRKLERİN GÖÇ ETME SEBEPLERİ

Siyasi

- Cihan hakimiyeti
- Çin ve Moğol baskısı
- Boylar arasındaki çekişmeler
- Bağımsız yaşama isteği

Sosyal ve Ekonomik

- Nüfus artışı
- Toprakların daralması
- Hayvan hastalıkları

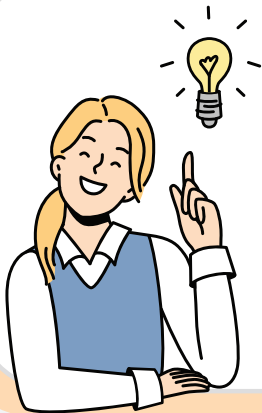

TÜRKLERİN ANAYURDU

Türkistan'ın Sınırları;

- Batıda – Hazar Denizi
- Doğuda – Moğolistan
- Kuzeyde – Altay Dağları
- Güneyde – Hindikuş Dağları

TÜRKİSTAN'DAN FARKLI COĞRAFYALARA GÖÇ EDEN TÜRKLER

- Avarlar – Orta Avrupa
- Sabarlar – Kafkaslar
- Peçenek, Kuman (Kıpçak) ve Uzlar – Doğu Avrupa / Balkanlar
- Uygurlar – İç Asya
- Hunlar – Avrupa / Çin
- Akhunlar (Eftalitler) – Afganistan / Hindistan
- Ogurlar – Rusya
- Oğuzlar – İran / Anadolu
- Bulgarlar – Balkanlar
- Hazarlar – Kafkaslar

İSLAM DEVLETİ

HZ. MUHAMMET DÖNEMİ
571-632

- Hz. Muhammet'e 610'da Nur Dağı'nın Hira Mağarası'nda peygamberlik görevi verildi.
- Hicret Olayı, Medine Sözleşmesi, Bedir, Uhud ve Hendek savaşları, Hudeybiye Antlaşması, Hayber'in Fethi, Mute Savaşı, Mekke'nin Fethi, Huneyn, Taif ve Tebük seferleri Hz. Muhammet Dönemi olaylarıdır.
- Hz. Muhammet Dönemi'nde düzenli bir ordu yoktur.

DÖRT HALİFE DÖNEMİ
632-661

- Hz. Muhammet'in vefatından sonra İslam Devleti'nin başına geçenlere "halife" denilmiştir.
- İlk dört halife (Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali) dönemine seçimle işbaşına geldikleri için "Cumhuriyet Dönemi" denilmiştir.
- Bu dönemde İslam Devleti'nin sınırlarına Suriye, Kudüs, Mısır, Irak, İran ve Kıbrıs katılmıştır.
- Hz. Ömer Dönemi'nde ilk ordugâh şehirleri ve düzenli ordu kurulmuştur.

EMEVLER DÖNEMİ
661-750

- Dört Halife Dönemi'nden sonra Muaviye tarafından 661'de Şam'da kurulan Emeviler, ilk İslam hanedanıdır.
- Emeviler Dönemi'nde Müslüman orduları Türkistan, Anadolu, Kuzey Afrika ve Endülüs'te etkili olmuştur.
- Kerbela Olayı, Mevali siyaseti, taht mücadeleleri ve halifelerin kötü yönetimi merkezî otoriteyi zayıflatmıştır.
- Emevilere 750 yılında Abbasiler son vermiştir.

ABBASİLER DÖNEMİ
750-1258

- Ebul Abbas tarafından kurulmuştur.
- Beytül Hikme adı verilen medrese kurmuşlardır.
- Başkentleri Bağdat'tır.
- 751'de Çinliler ile Talas Savaşı'nı yapmışlardır.
- Türkler Abbasiler Dönemi'nde kitleler halinde İslamiyet'i benimsemeye başlamıştır.
- Türklerden oluşan Avasım şehirlerini ve Samarra şehrini oluşturmuşlardır.

3. ORTA ÇAĞ'DA TİCARET YOLLARI

KRAL YOLU

- Anadolu'daki ticaret yollarının temelini oluşturur.
- Pers İmparatoru I. Darius tarafından yaptırılmıştır.
- Pers İmparatorluğu'nun başkenti Sus'tan başlayarak Anadolu'nun batısındaki Sardes'e (Manisa/Salihli) kadar uzanır.

Etkinlik-1

Aşağıdaki tabloda Hun Türklerinin Avrupa'ya göç etmesinin sebepleri verilmiştir. Boş bırakılan alanlara bu göçün alt sebeplerini yazınız.

Etkinlik-2

Aşağıdaki diyagramda Kavimler Göçü sonunda günümüz Avrupa milletlerini oluşturan barbar kavimlerinin adlarını ilgili boşluğa yazınız.

1. Orta Çağ Avrupası'nda kapalı tarım ekonomisi uygulanmıştır. Bu sistemde ticaret gerilemiş, para kullanılmaz hâle gelmiştir. Zenginliğin ölçüsü toprak kabul edilmiştir.

Bu durum, öncelikle aşağıdaki sınıflardan hangisinin güçlenmesine yol açmıştır?

- A) Köylü B) Derebey C) Kral
D) Burjuva E) Serf

2. 375 yılında meydana gelen Kavimler Göçü'nün aşağıdaki sonuçlarından hangisi Avrupa'nın siyasi yapısının değiştiğine doğrudan kanıt gösterilebilir?

- A) Din adamlarının toplum üzerindeki baskısının artması
B) Avrupa Hun Devleti'nin kurulması
C) Toplumsal Sınıfların Belirginleşmesi
D) Hristiyanlığın yayılması
E) Skolastik düşüncenin doğması

3. Kavimler Göçü sonrasında Roma İmparatorluğu'nun siyasi gücünü kaybetmesiyle Katolik Kilisesi'nin Aristoteles'in yapıtlarından alıp Hristiyan kilisesi anlayışına göre değiştirdiği ve Orta Çağ boyunca Batı üniversitelerinde okutulmasına sebep olduğu biçimci ve gelenekçi felsefeye verilen isim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Feodalizm B) Skolastik düşünce
C) Meşruti monarşi D) Magna Carta
E) Derebeylik

4. Orta Çağ boyunca Avrupa'nın büyük bir kısmında hâkim olan feodalizm rejimiyle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Devlete ait olması gereken askerî ve malî hâkimiyet derebeylere aittir.
B) Derebeyler hâkim oldukları topraklarda halkı kendileri adına çalıştırmışlardır.
C) Avrupa halkı bulundukları bölgelerdeki derebeyleri seçimle belirlemişlerdir.
D) Güçlü surlarla çevrili şatolar dönemin en önemli askerî mimari yapılara örnektir.
E) Topların güçlü surları yıkabileceğini göstermesi feodal rejimi sona erdirmiştir.

5. Asya Hun Devleti'nin zayıflaması ve yıkılış sürecine girmesiyle Türkistan'ın geniş bozkırlarında yaşayan bazı Türk boyları bağımsız hareket etmeye başlamıştır. Zamanla nüfusu artan bu boylar, Çin'in baskısı ve ekonomik nedenlerle de IV. yüzyıldan itibaren batıya doğru göç etmiştir. Türklerin başlattığı bu göç hareketi sonrasında birçok barbar kavim Tuna Nehri'ni aşarak Roma topraklarına girmiştir.

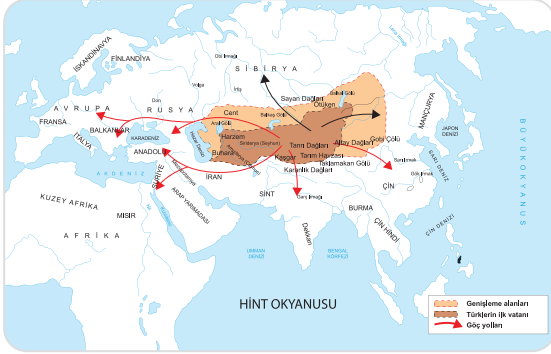
Avrupa'da etkileri yüzyıllarca sürececek olan bu gelişmede aşağıdaki kavimlerden hangisi yer almamıştır?

- A) Germanler B) Ostragotlar C) Vizigotlar
D) Franklar E) Hattiler

6. Aşağıdakilerden hangisinin Orta Çağ'a ait bir gelişme olduğu söylenemez?

- A) Feodalizmin doğmasının
B) İlk yazılı kanunların oluşturulmasının
C) Magna Carta'nın imzalanmasının
D) İslamiyet'in ortaya çıkmasının
E) Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasının

7.

Türklerin Türkistan'dan göç yönlerini gösteren bu haritaya göre;

- I. Türklerin birden fazla bölgeye göç ettiği,
- II. en fazla nüfusun Avrupa bölgesine gittiği,
- III. batıya gidenlerin iki kol halinde göç ettiği,
- IV. Afrika'nın güneyine gidildiği

yargılarından aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III
D) II ve IV E) III ve IV

8. • Avrupa'nın pek çok yerinde yüzyıllar boyu hakkında efsaneler türetilmiştir.
- Onun hakkında türetilen efsanelerin en meşhuru "Savaş Tanrısı Ares'in kılıcına sahip olduğu" ve bu nedenle bütün dünyaya hükmedeceği inancıdır.
- Hayatı ve savaşları; resim, heykel, tiyatro, opera ve edebî metinlere konu olmuş, hakkında pek çok kitap yazılmıştır.
- Onun savaşlarını konu alan Almanların meşhur Nibelungen Destanı, "Etzel" (babacan, iyiliksever ve yüksek vasıflı bir hükümdar olarak tanıtmaktadır).

Hakkında bazı bilgiler verilen Türk hükümdarı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mete B) Attila C) Rua
D) Uldız E) Balamir

9. I. Hunların Alanlar ile mücadele etmesi
II. Asya Hun Devleti'nin yıkılması
III. Feodal beylerin güçlenmesi
IV. Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılması
V. Germen kavimlerinin Avrupa'nın batısına göç etmesi

Bu gelişmelerin kronolojik olarak doğru sıralaması aşağıdakilerden hangisidir?

- A) I-II-III-IV-V B) II-III-IV-V-I C) II-I-V-IV-III
D) III-II-V-IV-I E) IV-V-I-III-II

10.

Kavimler Göçü Öncesinde Avrupa'nın Siyasi Durumu

Kavimler Göçü Sonrasında Avrupa'nın Siyasi Durumu

Verilen her iki haritaya göre;

- I. Hunların Roma'nın kuzey topraklarında hâkimiyet kurduğu,
- II. Avrupa'nın siyasi sınırlarının değiştiği,
- III. Roma İmparatorluğu'nun parçalandığı

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

11. Kavimler Göçü'nün yaşandığı dönemde kilise, kök salmak ve yayılmak için yaşanan korku ve karmaşa ortamından faydalanmıştır. Kilise, Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılışından sonra gücünü korumuştur. Batı Roma'nın bıraktığı boşluğu doldurarak daha güçlü bir kurum hâline gelen Kilise sonunda imparatorluğun mirasını devralmıştır. 5. yüzyıldan 11. yüzyıla kadar Avrupa'da Hristiyanlığın köylüler ve barbarlar arasında yayılması büyük ölçüde tamamlanmıştır. Böylece şehirlerden başlayarak köylere kadar inen kilise örgütlenmesi de güçlenmiştir.

Bu bilgiye göre;

- I. Hristiyanlık geniş kitleler tarafından kabul edilmiştir.
- II. Yönetimlerde demokratik uygulamalar artmıştır.
- III. Din adamları Avrupa'da otoritelerini artırmıştır.

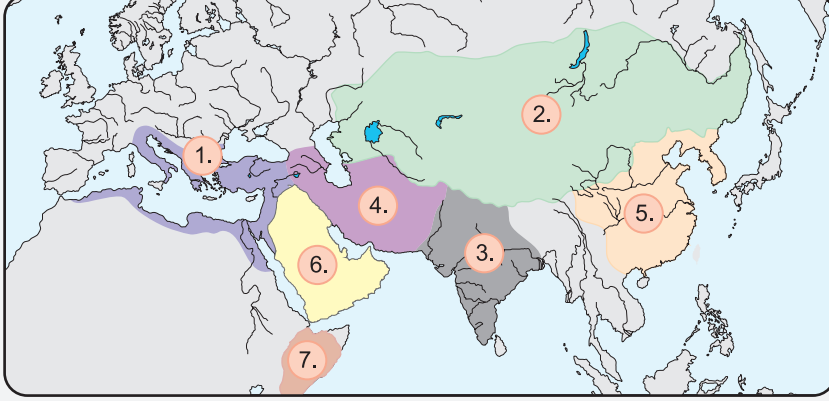
yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

Etkinlik-4

Aşağıda dilsiz haritada numaralandırılarak verilen Orta Çağ'da kurulan devletlerin isimlerini numaralı bölüme yazınız.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

Etkinlik-5

Aşağıda verilen kavramları uygun ifadelerle eşleştirerek ilgili kutucuklara yazınız.

Yağlakar	İl	Maniheizm	Margus	Kut
Avrupa Hun	Oguş	İstemi	Turan	İlteriş
1	Et yemeyi ve savaşmayı yasakladığı için Uygurların savaşçı özelliklerini kaybetmelerine neden olan dinî inanış.			
2	I. Göktürk Devleti'nin kuruluşundan sonra, ikili teşkilat gereği ülkenin batı bölümünü yönetmiş olan ünlü Göktürk yabgusu.			
3	Göktürklerin Çin esaretinden kurtarılmasına öncülük ederek Kök Türk Devleti'ni yeniden kurduğu için Kutluk Kağan'a verilmiş olan unvan.			
4	İç Asya Türk devletlerinde sosyal yapıyı oluşturan en küçük birim.			
5	Uygur kağanlarının mensup olduğu hanedanın adı.			
6	İlk Türklerde devlete verilen ad.			
7	En tanınmış hükümdarları Attila olan Türk devletidir.			
8	Türklerin sahte ricat ve pusudan oluşan savaş taktiği.			
9	Avrupa Hun Devleti ile Batı Roma İmparatorluğu arasında imzalanan antlaşmanın adı.			
10	Kök Tengri tarafından hükümdarlara verildiğine inanılan yönetim gücü.			

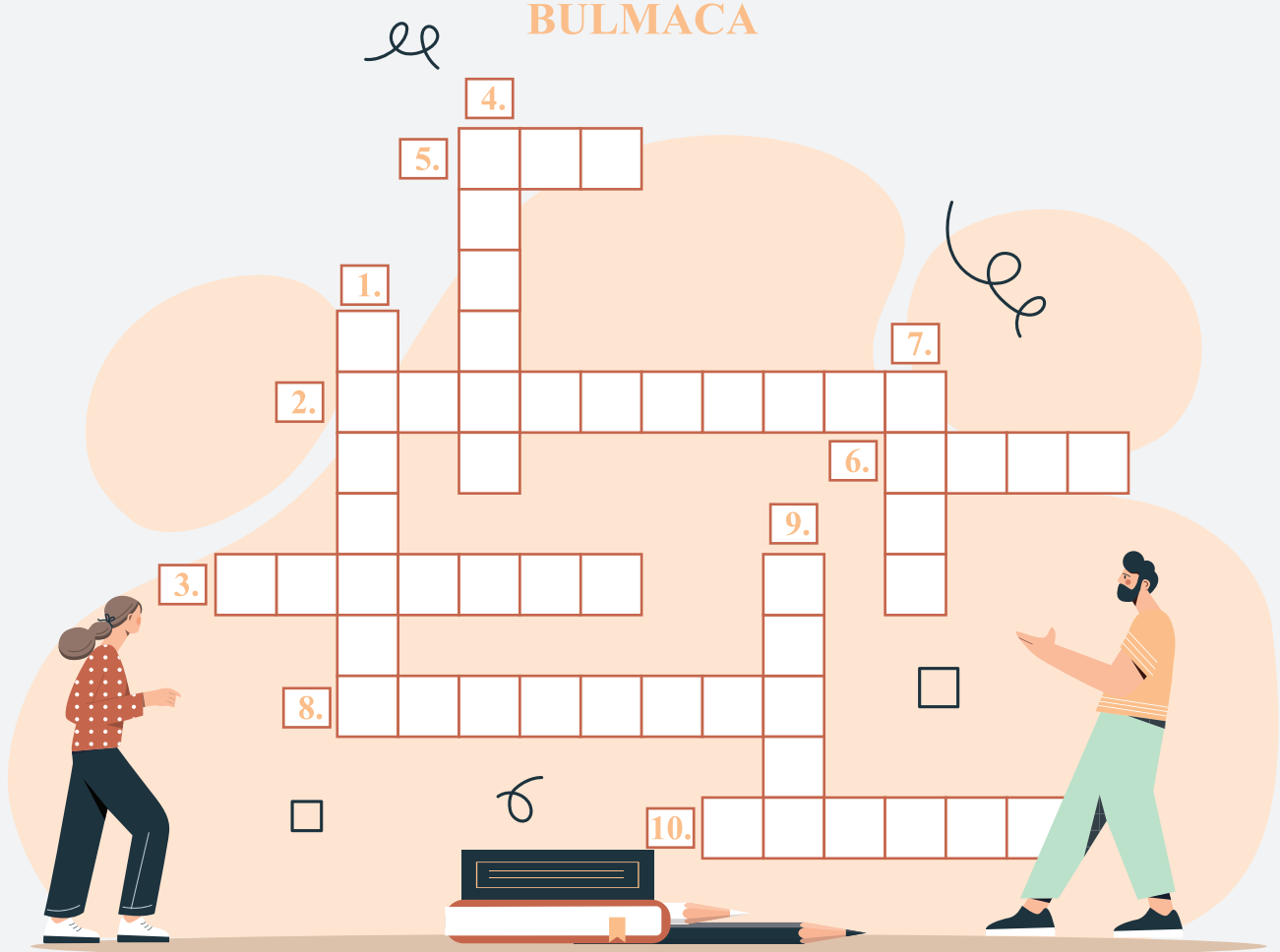

Etkinlik-6

Aşağıda verilen bulmacayı çözünüz.

ORTA ÇAĞ'DAKİ BAŞLICA DEVLETLERİN YÖNETİM VE ORDU YAPILARI

BULMACA

1. Doğu Roma ile ilk deniz savaşını yapan İslam halifesi
2. Orta Çağ'da İran'da yaygın olan dinî inanış
3. Abbasi halifesi Mu'tasım Dönemi'nde Türklerden oluşan özel şehir
4. Orta Çağ'da atlı askere verilen isim
5. MS 4. yüzyılın başlarından beri çok devletli olarak yaşayan Çin'i tek bir çatı altında toplayıp Çin'de siyasi birliği sağlayan hanedanlık
6. İstanbul'u kuşatan Türk topluluğu
7. Düşmanın gelişinin beklendiği yollar üzerine, stratejik öneme sahip olan şehirlere, geçit ve dar boğazlara savunma amaçlı olarak inşa edilen ordusal yapı
8. 642 yılında Hz. Ömer zamanında Sâsâni ordusuyla yapılan ve İran'ın İslam Devleti'nin sınırlarına dahil edilen savaş
9. Hz. Ebu Bekir'in halifeliğinin ilk yıllarında İslamiyet'ten dönerek devlete isyan eden kabilelerle 632-633 yapılan savaş
10. Emevilerin Arap olmayan Müslümanlara uyguladığı bir politika

1. Hindistan'da görülen Kast sisteminde farklı toplumsal gruplar birbirlerine kapalıdır. Bu sistemde herkes, bir daha terk edemeyeceği bir kast içinde doğar. Bu kasttan eş seçer ve bu kast içinde ölür. Her kast bireyinin alabileceği eğitim ve yapabileceği meslek türleri bellidir.

Bu bilgilere göre Kast sisteminin Hindistan'da;

- I. hukuk birliğini sağladığı,
- II. toplumsal birliği engellediği,
- III. siyasi kaynaklı olduğu

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

2. Türkistan'da 1206 yılında dağılık Moğol kabilelerinin birleşmesiyle kurulan Moğol İmparatorluğu ile ilgili olarak aşağıdaki bilgilerden hangisi **yanlıştır**?

- A) Türk ve Moğol törelerini yazılı hâle getirerek hukuk kuralları oluşturmuşlardır.
B) Kuzey Batı Afrika'ya kadar hâkimiyetlerini yaymışlardır.
C) Moğol İmparatorluğu'nu 1206 yılında kuran Temuçin'dir.
D) Moğol İmparatorluğu Cengiz Han'ın ölümünden sonra dörde bölünmüştür.
E) Çin, Fars ve Türkler ile hâkimiyet mücadelesi vermişlerdir.

3. VII. yüzyılda Doğu Roma İmparatorluğu'nun başına geçen imparator Heracleios devletin kötü gidişatını durdurmak için paralı askerlik sistemine son vermiş ve "tema sistemi"ni kurmuştur. Bu sistemle birlikte ülkeyi eyaletlere ayırmış bu eyaletlerin başına askerî valiler getirmiştir. Köylülere askerî hizmet karşılığında miras bırakabilecekleri toprak bağışlayıp kısa süre içerisinde de bu şekilde yetiştirilen askerlerden sayıca fazla ve güçlü bir ordu kurmuştur.

Verilen bilgilere göre Doğu Roma İmparatorluğu'yla ilgili;

- I. Batı Roma'yla dostluk ilişkileri kurulduğu,
- II. özel mülkiyetin geliştirilmeye çalışıldığı,
- III. merkezi otoritenin güçlü tutulmaya çalışıldığı

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

4.

Orta Çağ'ın en güçlü imparatorluklarından biri olan Moğol Devleti'nin sınırlarının gösterildiği bu haritaya göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Moğollar birden fazla ulusun olduğu bölgelerde hâkimiyet kurmuşlardır.
B) Moğol İmparatorluğu, farklı denizlerle sınır olmuştur.
C) Cengiz Han'ın ölümünden sonra ülkenin başına kimin geçeceği belirlenmiştir.
D) Bazı Türk devletlerini hâkimiyetleri altına almışlardır.
E) Batı'da Memlûk Devleti ile sınır olmuşlardır.

4K

5. Orta Çağ'ın egemen devletlerinden Sasanilerde ekonomik yapı topraktan elde edilen vergilere göre şekillenmiştir. Toplanan vergiler ise yol ve kervansaray yapımı gibi faaliyetlerde kullanılmıştır.

Sasanilerin bu politikasının amaçları arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A) Ticari hayatın canlandırılması
B) Devletin gelirlerinin artırılması
C) Halkın yönetimde temsil edilmesi
D) Tacirlerin seyahatinin kolaylaştırılması
E) Devlet otoritesinin güçlendirilmesi

6. Orta Çağ'ın önemli siyasi güçlerinden biri olan Doğu Roma İmparatorluğu;

- I. Uygur,
- II. Peçenek,
- III. Uz

Türk boylarından hangilerini ordusunda ücretli asker olarak bulundurmuştur?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

7. Cengiz Han 1206 yılında dağınık Moğol boylarını bir araya getirmiş ve Moğol İmparatorluğu'nu kurmuştur. Güçlü askerî yapısıyla Moğol İmparatorluğu, XIII. yüzyıl boyunca bilinen dünyanın önemli bir bölümüne hükmetmiştir.

Bu bilgilere göre Moğollarla ilgili;

- I. ülke sınırlarının genişletildiği,
- II. Moğollar arasında siyasi birliğin sağlandığı,
- III. feodal sistemin güçlendirildiği

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

8. Orta Çağlarda konar göçer toplumların ordu yapısıyla ilgili araştırma yapan bir tarihçi aşağıdakilerden hangisini bu araştırmasına alamaz?

- A) Askerlik özel bir meslek olarak görülmez.
B) Orduda ağır silahlar kullanılmıştır.
C) Hafif süvari birliklerinden oluşmuştur.
D) Ordu-millet anlayışına göre hareket etmişlerdir.
E) Ok, yay, kılıç, kement gibi silahlar kullanılmıştır.

9. Tarih boyunca devletler, önemli bir ticaret güzergâhı olan İpek Yolu'na hâkim olmak istemişlerdir. Türkistan'da Hunlarla Çinliler arasında başlayan bu hâkimiyet mücadelesi, Göktürklerle Sasaniler arasında devam etmiş, onlara sonraki yıllarda Araplar, Moğollar ve başka kavimler de katılmıştır.

Bu bilgilere göre İpek Yolu'yla ilgili;

- I. devletler arasındaki politiklara yön verdiği,
- II. Yolu Kuzey Afrika'ya kadar uzandığı,
- III. Yolu büyük kısmının Moğolların denetiminde olduğu

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

10. Temuçin Han 1206 yılında dağınık Moğol kabilelerini bir araya getirmiş ve Moğol İmparatorluğu'nu kurmuş ve "Evrensel Kral" anlamına gelen "Cengiz" unvanını almıştır. Cengiz Han liderliğinde güçlü askerî yapısıyla Moğol İmparatorluğu, XIII. yüzyıl boyunca bilinen dünyanın önemli bir bölümüne hükmetmiştir.

Verilen bilgilere göre Moğollarla ilgili;

- I. hâkimiyet alanlarının genişlediği,
- II. tek tanrılı inanç sistemin yayıldığı,
- III. siyasi birliğin sağlandığı

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

11. Aşağıdaki devletlerden hangisi Orta Çağ boyunca siyasi varlığını sürdürmüştür?

- A) Frigler
B) Lidyalılar
C) Doğu Roma İmparatorluğu
D) Hititler
E) Sümerler

12. Aşağıdakilerden hangisi Orta Çağ'ın siyasi yapılarında bulunan ordu teşkilatının özelliklerinden biri değildir?

- A) Orta Çağ Avrupası'nda en etkili savaş gücü şövalyelerdir.
B) Doğu Roma imparatorluğu ücretli askerlere ordusunda yer vermemiştir.
C) Moğol ordusu onlu sisteme göre düzenlenmiştir.
D) Avrupa'da askerliğin meslek haline gelmesi XIV. yüzyıldan sonradır.
E) Sâsâni ordusu temel olarak süvari ve piyadeler olmak üzere iki sınıfa ayrılmıştır.

Etkinlik-3

Aşağıdaki haritadan yararlanarak numaralandırılan soruların cevabını uygun alanlara yazınız.

1)

Haritada kırmızı renkle gösterilen ticaret yolunun adı nedir?

2)

Baharat Yolu'nu haritadan bularak hangi merkezleri birbirine bağladığını yazınız?

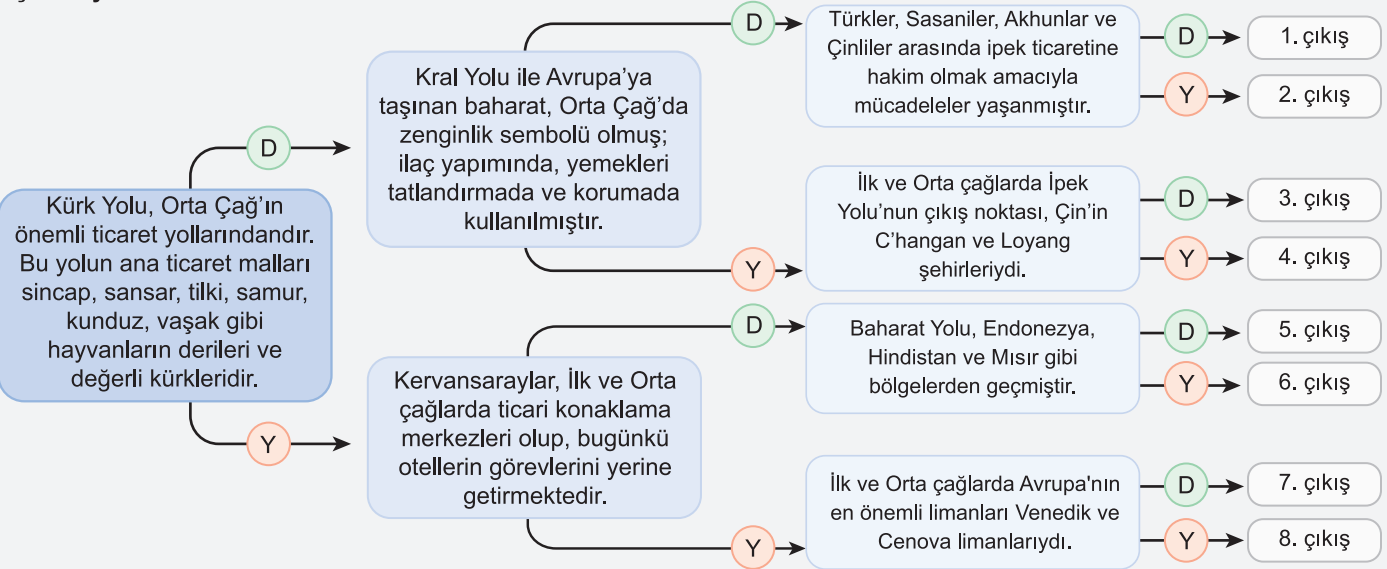
3)

Haritadaki mor renkteki ticaret yolunu bularak hangi merkezlerden geçtiğini yazınız.

Etkinlik-4

Aşağıdaki ifadelerin ilkinden başlayarak ifade doğru ise "D" yolunu, yanlış ise "Y" yolunu takip ediniz. Ulaştığınız çıkışı işaretleyiniz.

Etkinlik-6

Aşağıdaki bulmacada verilen isim ve kavramlarla ilişkili olan ancak karışık harflerle verilen kelimeleri bulup ilgili bölüme yazınız. Numaralı bölümlere gelen harflerle de anahtar cümleyi tamamlayınız.

1. Pers İmparatorluğu I. Darius			1						ARKLOLYU						
2. Kapalı Çarşı	18								EBSTNDÉE						
3. Ticari Konaklama				2			5		3	4		ERVAKNRAYSA			
4. Çin - Loyang									UYLOPİKE						
5. Tüccar		24						CARTİTE							
6. Baharat Yolu								6	7	DOENZENAY					
7. Hayvan Hekimi							RYBAAT								
8. Haberleşme		8					LZİMNE								
9. Gemi	21	22				MNLAİ									
10. Deri ve Postlar	9					10			OÜKLRYKU						
11. Ticaret hayvanı					EDVE										
12. Mısır	16		15		11						KİSENİREYED				
13. Doğu Roma		14				APARAĞUTNSİMOBİZRLU									
	19	13						12				23			
14. Ticaret			20	17		ŞRÇİA									
Anahtar Kelime															
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	16	17	18	19	20	21	22	23	24						

1. Avrupa Hun hükümdarı Attila'nın Avrupa'ya egemen olmasında;

- I. İtalya ve Galya seferlerinin düzenlemesi,
- II. Doğu Roma ile Margos Antlaşması'nın imzalanması,
- III. Attila'nın ölümünden sonra oğullarının hükümdar olması

durumlarından hangileri etkili olmuştur?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

2. Hz. Muhammed Dönemi'nde Mekkeli putperestler ile Müslümanlar arasında 628'de yapılan Hudeybiye Antlaşması'nın;

- I. Müslümanlar o yıl değil, ertesi yıl Kâbe'yi ziyaret edebilecek.
- II. Velisinin izni olmadan Müslüman olan gençler Medine'ye alınmayacak.
- III. Taraflar arasında on yıl süreyle savaş yapılmayacak.

hükümlerinden hangileri İslamiyet'in yayılışını engellemeye yöneliktir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

3. I. Karluklar
II. Avarlar
III. Göktürkler
IV. Hunlar

Verilen Türk topluluklarından hangileri hem Türkistan'da hem de Avrupa'da devlet kurmuştur?

- A) Yalnız I B) Yalnız IV C) I ve II
D) II ve III E) II ve IV

4. İslamiyet öncesi Arap toplumunun yaşantısı için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Şam Ticaret Yolu'nun geçim kaynaklarından biri olması
B) Kabileler arasında kan davalarının bulunması
C) Kâbe'nin kontrolünün Hristiyanların elinde bulunması
D) Toplum arasında eşitliğin bulunmaması
E) Putperestlik inancı yaygın olması

5. İslamiyet'ten önce Arap Yarımadası'nda;

- I. kabileler arası savaşların yapılması,
- II. Cemel Vakası'nın yaşanması,
- III. kan davalarının yaygın olması

durumlarından hangilerinin Araplar arasında siyasi birliğin oluşmasını engellediği söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) I, II ve III

6. • Medineli Müslümanlar son savunma savaşıdır.
• Medine, İslam Devleti'nin hukuken tanınmasını sağlamıştır.
• İslamiyet, Medineliler arasında hızla yayılmaya başlamıştır.
• Müslümanlar Şam Ticaret Yolu'nun güvenliğini sağlamıştır.

Özellikleri verilen bu olaylar arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Hayber'in Fethi
B) Hendek Savaşı
C) Akabe Biatları
D) Bedir Savaşı
E) Hudeybiye Antlaşması

7. 622 yılında meydana gelen Hicret'le ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Araplar arasında siyasi birliği sağlamıştır.
- B) Müslümanlar Mekke'de zulme uğradığı için yaşanmıştır.
- C) Medine İslam Devleti'nin kurulmasını sağlamıştır.
- D) Hz. Muhammed'e devlet başkanı sıfatı kazandırmıştır.
- E) İslamiyet'in daha hızlı yayılmasını sağlamıştır.

8. "Hz. Ebu Bekir Dönemi'nin ilk döneminde İslam Devleti içerisinde karışıklıklar yaşanmıştır." ifadesini kullanan bir araştırmacının;

- I. Ridde Savaşları,
- II. Mute Savaşı,
- III. sahte peygamberlerin ortaya çıkması

durumlarından hangilerini örnek göstermesi beklenir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

9. Emeviler Dönemi'nde yaşanan aşağıdaki gelişmelerden hangisi İslam Devleti'nde etnik ayrımcılık yapıldığının göstergesidir?

- A) İber Yarımadası'nda fetihlerin yapılması
- B) Arap olmayan Müslümanlara karşı Mevali politikasının izlenmesi
- C) Arapçanın resmî dil ilan edilmesi
- D) Fethedilen yerlere merkezden yöneticilerin atanması
- E) Kuzey Afrika'nın fethinin tamamlanması

- 10. I. El Hamra Sarayı
- II. Avasım şehirleri
- III. Kurtuba Medresesi

Yukarıdakilerden hangileri Endülüs'te Müslümanları tarafından meydana getirilmiş kültürel miraslar arasında gösterilebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

11. İslam Devleti'nde halifelik makamının Abbasilere geçmesinin ardından orduda Türklerin sayısının ve etkinliğinin artması, İran kökenlilerin yönetimde yüksek makamlara getirilmesi dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Ümmetçilik politikasının uygulandığına
- B) Gayrimüslimlerin de devlet memuriyetlerinde görev aldığına
- C) Türkçe ve Farsçanın devletin dili olduğuna
- D) Şiiğin resmî mezheplerden biri haline getirildiğine
- E) Fetih siyasetinden tamamen vazgeçildiğine

12. 552 yılında Ötüken merkez olmak üzere kurulan I. Göktürk Devleti'nin kurucusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Attila
- B) Bumin
- C) Mukan
- D) İstemi
- E) Mete

Tarih öğretmeni derste öğrencilerine aşağıdaki bilgileri vermiştir:

- Kavimler Göçü sonrasında Batı Roma İmparatorluğu ve 476 yılında yıkılmıştır.
- Germen kavimleri Avrupa'da siyasi hâkimiyeti ele geçirirken Roma kültürü etkisini sürdürmüştür.
- Avrupa'da merkezî otoritenin zayıflamasıyla feodalite ortaya çıkmış, şehir yaşamı gerilemiş ve kırsal yaşam yaygınlaşmıştır.
- Şehirlerden başlayarak köylere kadar inen kilise örgütlenmesi de güçlenmiştir. Bu durum aynı zamanda Orta Çağ Avrupası'nın en belirgin özelliklerinden biri olan skolastik düşüncenin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Bunun üzerine öğrenciler arasında şu konuşma geçmiştir:

Ayşe: "Roma'nın yıkılmasından sonra Avrupa'da güçlü merkezî krallıklar kurulmuş ve siyasi birlik sağlanmıştır."

Mehmet: "Germenler siyasi gücü ele geçirmiş olsa da Roma medeniyeti tamamen ortadan kalkmamıştır."

Elif: "Kavimler Göçü sonrasında Avrupa'da şehir yaşamı gerileyip feodal beylerin etkisi artmıştır."

Can: "Avrupa'da bilimsel gelişmelerde gerileme yaşanmaya başlamıştır."

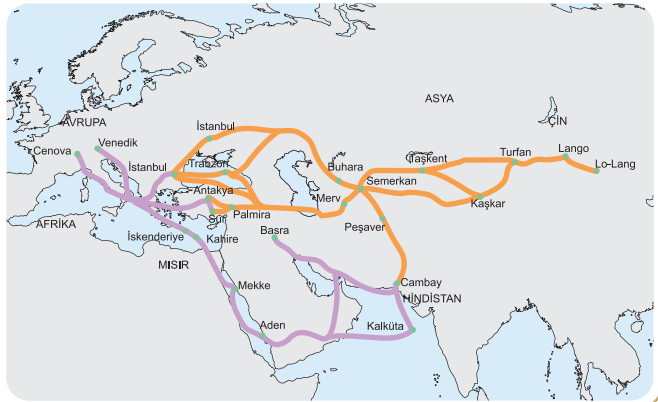
1. Buna göre öğrencilerden hangisinin yorumu verilen bilgilerle çelişmektedir?

- A) Ayşe B) Mehmet C) Elif D) Can E) Mehmet ve Elif

Bir tarih araştırmacısı, Orta Çağ'daki ticaret merkezleriyle ilgili şu bilgileri vermiştir:

"İpek ve Baharat yolları üzerinde bulunan şehirler yalnızca ticaret merkezi değil; aynı zamanda kültürel etkileşim alanlarıydı. Bu şehirlerde farklı milletlerden tüccarlar bir araya geliyor, dil, din, bilim ve sanat alanlarında etkileşim yaşıyordu. Ticaret yolları üzerinde güvenliği sağlayan devletler ekonomik açıdan güç kazanırken, stratejik konumdaki şehirler de hızla geliyordu. Semerkant, Buhara ve Tebriz gibi şehirler hem ticari hem kültürel bakımdan dönemin önemli merkezleri hâline gelmişti."

İpek ve Baharat yollarının Asya'dan Avrupa'ya uzanan güzergâhları gösterilmiştir.

2. Verilen metin ve haritaya göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Ticaret yolları birden fazla kıtada kültürel etkileşimi artırmıştır.
- B) Ticaret merkezleri ekonomik gelişim göstermiştir.
- C) Ticaret yollarının güvenliği devletler için önem taşımıştır.
- D) Ticaret yolları yalnızca deniz taşımacılığıyla kullanılmıştır.
- E) Stratejik konumdaki şehirler önem kazanmıştır.

Bir tarih öğretmeni, “İlk Türk Devletlerinde Askerî Teşkilatın Toplum Yapısına Etkisi” konulu derste öğrencilerine aşağıdaki bilgileri vermiştir:

- Türklerde ordu ücretli değil, daimiydi.

- Savaş zamanında halk kısa sürede seferber olabiliyordu.

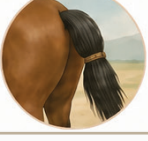
- Kadınlar da savaşlara katılabiliyor ve komutanlık yapabiliyordu.

- Ordu büyük ölçüde atlı birliklerden oluşuyordu.

- “Tümen” adı verilen askerî birlik sistemi uygulanıyordu.

- Harbe girecek askerlerin atlarının kuyruklarını bağlaması, ölümü göze aldıklarını gösteriyordu.

1 ve 2. soruları yukarıdaki bilgilere göre cevaplayınız.

1. Ders sonunda öğrenciler şu değerlendirmeleri yapmıştır:

Ayşe: “Türklerde askerlik sadece belirli bir sınıfın görevi değildir.”

Mert: “Türk ordusunun hızlı hareket edebilmesinde yaşam tarzının etkisi vardır.”

Elif: “Kadınların askerî hayatta yer alması toplumsal yaşamda etkin olduklarını gösterir.”

Can: “Türklerde ordu sistemi tamamen paralı askerlerden oluşmuştur.”

Zeynep: “Onlu sistem merkezi otoritenin askerî alanda düzen sağlamasına katkı sunmuştur.”

Buna göre öğrencilerden hangisinin yaptığı yorum, metindeki bilgilerle çelişmektedir?

- A) Ayşe B) Can C) Elif D) Mert E) Zeynep

2. İlk Türk devletlerinde ordunun “daimî” olması ve savaş anında halkın hızla seferber olabilmesi, aşağıdakilerden hangisinin en güçlü kanıtıdır?

- A) Askerliğin toplum hayatıyla iç içe olduğunun
B) Yerleşik yaşamın yaygınlaştığının
C) Ücretli asker sistemine geçildiğinin
D) Sınıflı toplum yapısının oluştuğunun
E) Din adamlarının yönetimde etkili olduğunun

9. SINIF 3.ÜNİTE - ORTA ÇAĞ MEDENİYETLERİ - YAZILI SENARYOSU - 1

Adı Soyadı:

Sınıfı :

Numarası :

Puan :

1. Kavimler Göçü'nün nedenlerinden dört tanesini yazınız.

2. Aşağıdaki kavramları açıklayınız.

Göç:

Mülteci:

3. Romalı Filozof Seneca (Seneka) Kavimler Göçü'nün yaşandığı dönemi şu şekilde anlatmıştır: “İnsanlar bilinmez, geçit vermez topraklar üzerinde kararsız bir şekilde yol alıyorlardı. Çocuklarını, eşlerini ve yaşlı anne babalarını yanlarına almışlardı. Bazıları yolunu şaşırmış hâlde uzun süre dolanıp durduktan sonra fazla düşünmeden, bitkin bir hâlde önlerine çıkan ilk yere yerleşiyorlardı; diğerleri yabancı topraklarda silah gücüyle kendi yasalarını işletiyorlardı. Bazı kabileler bu bilinmez yolculukta deniz tarafından yutuluyor, bazıları her şeyleri nerede tükenirse orada kalıyorlardı. Hepsinin yeni bir vatan arama sebepleri de aynı değildi. Bir kısmı topraklarını gasp edip yurtlarını yakıp yıkan düşmanlardan bir kısmı iç siyasi kavgalardan kaçıyor. Bir grup artan nüfus ve yetersiz kaynaklardan, başka bir grup da veba, sık yaşanan depremler ile kıraç ve verimsiz topraklardan ötürü göçüyordu. Bazılarını ise güzel ve bereketli olduğunu duydukları topraklar cezbediyordu. Farklı sebeplerden ötürü insanlar vatanlarını terk ediyorlardı. Çünkü doğdukları yerde kalmak söz konusu değildi.”

Verilen metinden hareketle Kavimler Göçü'nün göç eden toplumlara etkileri nelerdir? Açıklayınız.

4. Feodalizmin ortaya çıkışının sebepleri nelerdir? Açıklayınız.

5. Türklerin ana yurdu neresidir? Coğrafi olarak tanımlayınız.

6. Avrupalıların Hun Hakanı Attila'ya “Tanrı'nın Kırbağı” ünvanını vermelerinin nedenleri nelerdir? Açıklayınız.